

MARTYNAS MAŽVYDAS KELIAUJA PER PASAULĮ

*Neseniai jis lankėsi
Cleveland, OH...*

Iš puspenkto šimtmečio tolumoms sugrįžo šis puikiai išsimokslinęs, garbingas lietuvis. (Panašiais žodžiais į jį anuo metu kreipėsi Karaliaučiaus krašto valdytojas hercogas Albrechtas.) Dar sausio pradžioje apsilankęs jo vardu pavadintoje didžiausioje Lietuvos bibliotekoje, netrukus jis leidosi į tolimą kelionę. Martynas Mažvydas jau pasisvečiavo daugelyje Europos šalių ir sparčiu žingsniu lanko užjūrio lietuvių telkinius. Jau pabuvota Filadelfijoje, Niujorke, Los Andžele.

Lapkričio viduryje žymusis svečias užsuko į Klylendą. Kaip ir kituose lietuvių telkiniuose, taip ir čia kartu su juo atkeliavo Vilniaus universiteto profesorius Domas Kaunas ir jau minėtos, jo vardu pavadintos bibliotekos Lituanistikos skyriaus vedėja Silvija Vėlavienė. Jie išrikiavo kilnojamosios parodos standus, kuriuose gana vaizdžiai parodytas laikmetis, sąlygojęs pirmosios lietuviškos knygos atsiradimą, kiti M. Mažvydo raštai, vėlesnių laikų atsiliepiami. Pirmiausia ši trijulė užsuko pas mažuosius lietu-

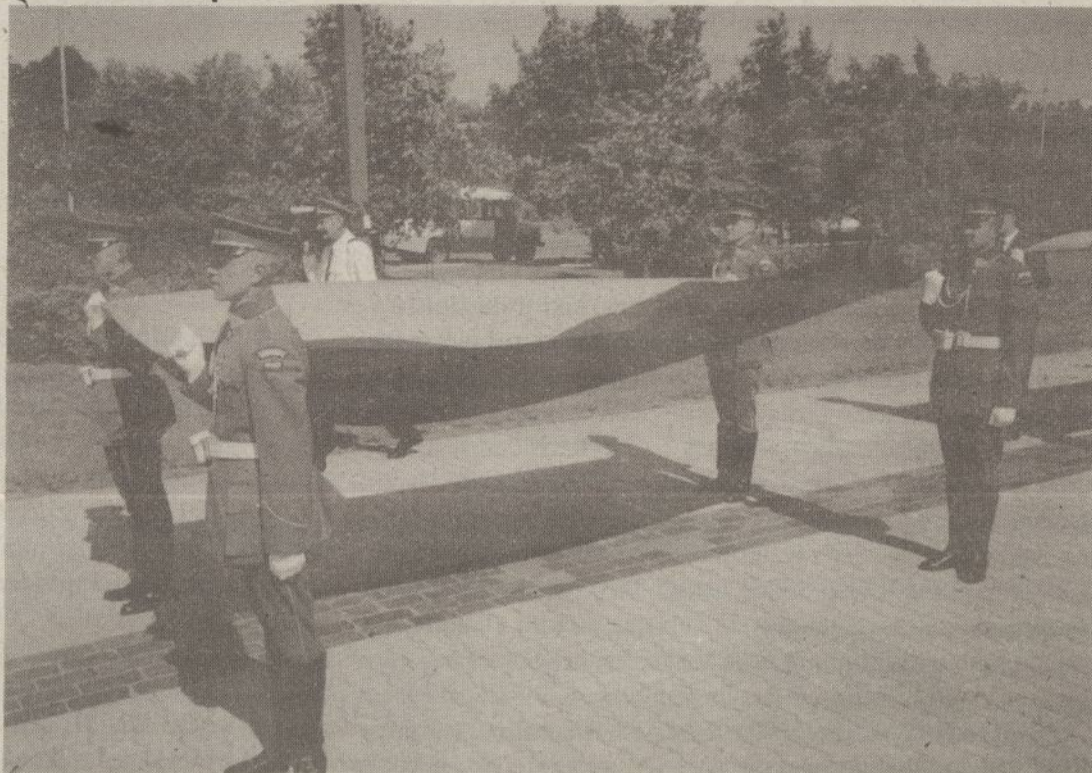
viukus – šeštadieninės mokyklos mokinius, kurie tokiais brangiais svečiais liko tiesiog sužavėti.

Lapkričio 16-osios popietę į susitikimą su Martynu Mažvydu, nepaisydami šalčio, vėjuoto oro, rinkosi vyresnieji. Ne vienam iš jų nemenką kelio gabalą nuo savo namų iki Dievo Motinos parapijos tenka važiuoti. Štai Juozui Ardžiui, niekada nepraleidžiančiam nė vieno reikšmingesnio renginio, kelionė greitkelio net gerame ore trunka vos ne pusantros valandos.

Daugybė paslapčių dar gaubia Martyno Mažvydo asmenybę. Kol kas jis tik vos vos išnyra iš istorijos ūkanų, bet nieko arčiau neprisisileidžia. Jo raštų kalba rodo jį priklausantį pietų žemaičiams, gyvenusiems apie Raseinius, Tytuvėnus, Viduklę. Neturtingas jaunuolis kažkur sugebėjo įgyti puikų išsimokslinimą. Todėl ir Albrechtas neatsitiktinai jį pasikvietė į Karaliaučių.

Martynas, stodamas į Karaliaučiaus universitetą, sumokėjo patį mažiausią, gal net simbolinį mokesť – vieną grašį. Gal ir tą iš savo globėjo buvo gavęs... Išliko laiškas, kuriame Martinus

Lapkričio 23-oji – Lietuvos kariuomenės diena

Kariai, pasiruošę iškilmingam Lietuvos valstybės vėliavos pakėlimui.

Dalios Puškorienės nuotr.

Mosvidius (taip lotyniškai buvo rašoma) skundžiasi Albrechtui, kad jo drabužiai ir apavas visai susidėvėjo.

O pasirodo, kad pirmąją knygą vadinti tik "Katekizmu" nelabai tinka, nes iš tikrųjų katekizmas užima pačią mažiausią iš trijų knygos dalių. Autoriui ne mažiau rūpėjo pateikti "skaitymo mokslą" – elementorių bei giesmyną. Tačiau, kaip sakė profesorius D. Kaunas, pirmoji lietuviška spausdinta knyga yra "mokyto žmogaus knyga, skirta mokytiems", t.y. pažįstantiems

raidžių ir gaidų raštą. Nuo daugelio tautų pirmųjų spausdinių ji skiriasi ir savo solidžia apimtimi. Tad neveltui ši Lietuvai labai svarbi sukaktis įtraukta į UNESCO 1997 metais minimų datų kalendorių. Tos knygos pasirodymas įrašė mūsų tautos vardą į žymiausių pasaulio kultūros įvykių metraščių. Gaila, kad kol kas pavyko rasti tik du išlikusius šios knygos egzempliorius.

Gal po kurio laiko pavyks atskleisti dar vieną kitą, šio kuklaus žmogaus asme-

nybę gaubiančią paslaptį. Kuri Lietuvos vietovė galėtų didžiuotis, kad joje gimė pirmosios spausdintos lietuviškos knygos autorius? Kas buvo jo tėvai? Kur jis mokėsi, kur dirbo, iki išvykimo į Karaliaučių? Gal kada nors galės tyrinėtojai netrukdomi atvykti į senąją Ragainės, dabar įžulčių užkariautojų prvardžiuojamos Niemanu, bažnyčią, kurioje jis kunigavo. O kol kas į visus prašymus apsišaukėliai "savininkai" atsakinėja standartiškai: (Nukelta į 10 psl.)

SVEIKINAME X-OJO MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMO RENGĖJUS IR DALYVIUS

X-ojo Mokslo ir kūrybos simpoziumo rengėjai. Pirmoje eilėje sėdi (iš kairės): Aldona Šmulckštienė, Aldona Jurkutė, Birutė Jasaitienė, Nijolė Maskaliūnienė, Matilda Marcinkienė, Irena Kerelienė, Violeta Drupaitė, Dalia Dundzilienė. Antroje eilėje: Vytautas Narutis, Liudas Šlenys, Albertas Kerelis, Audris Mockus, Julius Lintakas, V. Peseckas, Juozas Končius, Juozas Žygas, Jonas Vaznelis, Rita Penčylienė, Antanas Jarūnas, Antanas Paužuolis, Bronius Juodelis

Z. Degučio nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **PRETENDENTAI.** Dėl prezidento posto varžysis septyni kandidatai: 44 metų amžiaus teisininkas Artūras Paulauskas, 71 metų gamtosaugininkas Valdas Adamkus, 65 metų Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, 46 metų Seimo narys Vytenis Andriukaitis, 53 metų Vilniaus universiteto rektorius Rolandas Pavilionis, 74 metų Seimo narys Kazys Bobelis ir 52 metų Seimo narys Rimantas Smetona. Vyriausioji rinkimų komisija atsisakė registruoti kandidatu į prezidentus Reformų partijos pirmininką Algirdą Pilvelį, nes jis nesurinko 20 tūkstančių rinkėjų parašų.

• **PRASIDĖJO OFICIALI RINKIMŲ KAMPANIJA.** Lapkričio 19 d. prasidėjo oficiali Lietuvos prezidento rinkimų kampanija, nors, anot "Lietuvos ryto", ne vienas šalies gyventojas, matyt, nuoširdžiai nustebęs sužinojęs, kad ji iki šiol "nevyko". Į atidaromas rinkimų sąskaitas kandidatų rėmėjai jau galės pervesti agitacinei kampanijai skirtus pinigus. Pretenduojantys į prezidento postą kovą pradeda nelygiomis sąlygomis, nes politinės partijos, iškėlusios savo kandidatus, jų rinkimų kampaniją jau seniai finansuoja iš savo sąskaitų. Įspūdingiausiai atrodo dešimties narių V.Landsbergio rinkimų štabas, vadovaujamas ryšių ir informatikos ministro, Seimo nario R.Pleikio. Štabe – vien Seimo nariai. Tarp jų – Seimo pirminko pirmasis pavaduotojas A.Kubilius, Seimo Gamtos apsaugos komiteto pirmininkas A.Vaišnoras bei Seimo vicepirmininkas, konservatorių frakcijos seniūnas A. Vidžiūnas.

• **KIEK KAINUOS RINKIMAI?** Dienraštis "Respublika" teigia, kad Konservatorių partijos sąskaitoje jau surinkta apie 600 tūkstančių litų Vytauto Landsbergio kampanijai finansuoti. Artūras Paulauskas planuoja išleisti dar daugiau. Kaip sakė kandidato patikėtinė Rima Pumputienė, jo rinkimų kampanija kainuos vieną milijoną litų. Kazys Bobelis žada verstis iš šeimos pinigų ir viešai skelbti net ir tuos rėmėjus, kurie paaukos tik vieną litą. Rimantas Smetona sakėsi jau turįs 500 JAV dolerių ir, be to, atgausiąs 4 tūkstančių litų užstatą, įteiktą Vyriausiai rinkimų komisijai.

• **APDOVANOJIMAI.** Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu apdovanota dar beveik 130 asmenų, dalyvavusių formuojant Lietuvos ginkluotąsias pajėgas. Kaip skelbiama Prezidento dekretu, šie apdovanojimai paskirti lapkričio 23-iosios – Lietuvos karių dienos – proga.

1941-ųjų birželio sukilimo štabo narių nuopelnai (po mirties) įvertinti Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu. Prezidento dekretu šie apdovanojimai skirti Lietuvos laisvę bei nepriklausomybę didvyriškai gynusiems ir 1941 metais Gorkio kalėjime sušaudytiems sukilimo štabo nariams: Vytautui Bulvičiui, Jurgiui Gobiui, Aleksui Kamantauskui, Juozui Kiliui, Stasiui Mockaičiui, Juozui Sadzevičiui, Antanui Skripkauskui ir Leonui Žemkalniui.

• **PRISTATYTA V. ADAMKAUS KNYGA.** Lapkričio 19 d. Vilniaus mokytojų namuose pristatyta gamtosaugininko, kandidato į Prezidentus Valdo Adamkaus autobiografinė knyga "Likimo vardas - Lietuva". Gausiai į vakarą susirinkusiems vilniečiams knygą pristatė pats V.Adamkus.

• **GELBĖTI KULTŪROS ĮSTAIGAS.** Kultūros ministras Saulius Šaltenis prašė Seimo paramos. Jis sakė: "Siekiant atgaivinti kultūrinį gyvenimą rajonuose reikalinga ir neatidėliotina Seimo narių parama. Be dėmesio liko kultūros namai, neretai pakliuvę į atsitiktines rankas kaimų klubai ir bibliotekos, entuziastų dėka išlikę krašto istorijos muziejai. Kultūros židiniai rajonuose gęsta."

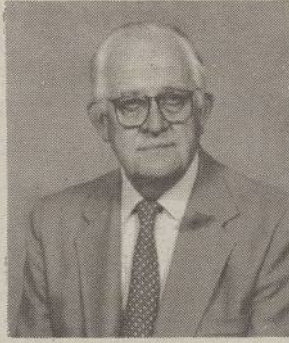
• **KGB KANKINIŲ ATMINIMUI.** Lietuvos kultūros ministerija Seimo rūmų fojė pristatė KGB aukų atminimo įamžinimo Vilniuje, Tuskulėnų dvaro teritorijoje projektinės grupės pasiūlymus. Projekto autoriai siūlo dvarą atstatyti, pritaikant pastatą muziejui, o parko teritorijoje sukurti memorialą KGB aukoms. Jį sudarytų pilkapis-mauzoliejus ir pažymėtos bendrų kapaviečių vietas. Tuskulėnų dvaro teritorijoje buvo užkasti 706 nužudyti žmonės. Absoliuti dauguma jų - sušaudyti buvusiuose KGB rūsiuose nuo 1944 metų pabaigos iki 1947 metų gegužės mėnesio. Teismo medicinos ekspertams jau pavyko visiškai atpažinti kelias dešimtis palaikų. Tarp jų - vyskupo Vincento Borisevičiaus, buvusio "Tauro" apygardos partizanų vado, kapitono Leono Taunio, "Žemaičių" apygardos partizanų vado Jono Semaškos ir kitų.

• **NUSIKALTIMAI.** Apiplėšta Lietuvių tautininkų sąjungos būstinė Vilniuje. Vagys išnešė kompiuterį, fakso ir kopijavimo aparatus.

Iš Vilniaus viešosios policijos skirstymo punkto dėl darbuotojų aplaidumo pabėgo Rusijos gyventojas Sergejus Melnikas. Šis 23 metų Toljačio gyventojas buvo sulaikytas, kai policijos pareigūnai ieškojo nusikaltėlių, bandžiusių apiplėšti automobilių saugojimo aikštelę. (ELTA, BNS, AGEP)

Iš visur – apie viską

IMIGRANTAI IR ĮSTATYMAI

Algirdas Pužauskas

JAV Kongresas, prieš žiemos atostogas baigdamas savo sesiją, žymiai sušvelnino vos pernai priimtą imigracijos įstatymą. Šimtai tūkstančių imigrantų iš kraštų, kuriuose neseniai vyko pilietiniai karai, bus pripažinti "politiniais pabėgėliais" ir galės gauti nuolatinio apsigyvenimo teisę. Daug tokių imigrantų yra iš Nikaragvos, Salvadoro, Gvatemalos ir Kubos. Atstovų Rūmų pirmininkas Newt Gingrich pats perskaitė imigracijos įstatymo papildymą, kuris leidžia atvykėliams tikėtis gauti nuolatinio apsigyvenimo vizą, užpildant prašymus tokiai vizai, visai negrįžtant namo.

Spaudos komentatoriai pabrėžia, kad respublikonų partija susirūpino, jog Amerikoje vyrauja nuomonė, kad ši partija yra labiau nusistačiusi prieš imigrantus ir linkusi daugiau juos varžyti, negu demokratų partija, nors esą priešingai. Labiausiai naujų imigrantų nemėgsta darbininkų sąjungos, nes imigrantai, ypač nelegalūs, dirba už mažesnę atlyginimą, atimdami darbą iš čia gimusių amerikiečių. Juodieji Kongreso nariai priekaištuoja, kad imigrantai iš Haiti laikomi tik "ekonominiais" imigrantais, nors ir ten yra buvę politinių nesantaikų ir šioks toks pilietinis karas. Nelegalūs hai-

tiečiai būsią deportuojami namo.

Abi didžiosios JAV politinės partijos pamatė, kad naujieji atvykėliai iš Pietų ar Centrinės Amerikos vis geriau supranta savo demokratinę "svorį" ir organizuojasi. Tai jaučiama Kalifornijoje ir Floridoje, kur jų daugiau gyvena. Jie linkę balsuoti už sau palankius kandidatus. Dėl to ir atsirado tas įstatymų sušvelninimas.

Daug nelegalių imigrantų Amerikoje dirba tuos darbus, kurių nemėgsta vietiniai darbininkai. Šiuo metu Oregono valstijoje daug darbininkų dirba miškuose. Jie kerta Kalėdų eglutes, kurios eksportuojamos į kitas šalis Kalėdų šventėms. Tai daugiausia meksikiečiai. Imigracijos valdininkai, kurie dažnai suranda nelegalius darbininkus mažose įmonėse, siuvyklose, restoranuose, žymiai sunkiau išaiškina juos miškuose, kur darbininkams lengviau išsislapstyti.

Imigracijos agentų darbą apsunkina gana galinga dokumentų padirbinėjimo pramonė. Beveik kiekviename didesniame Oregono mieste yra slaptų vietų, kur už 40 dolerių nelegalus imigrantas gali nusipirkti "žaliąją kortelę". Tiek pat kainuoja ir Socialinės apdraudos kortelė. Daug darbdavių išsisuka nuo nemažų baudų, kai jie priima į darbą nelegalius imigrantus, sakydami, kad tie turėjo ne tik visus reikalingus dokumentus, bet ir tos valstijos automobilio vairavimo leidimą. Kartais ir patyrę valdininkai neatskiria padirbtos dokumento nuo išduoto valdžios įstaigoje. Spėliojama, kad Amerikoje ir vėl gyvena

bei dirba 3-5 milijonai nelegalių imigrantų, kurių nebaušina upės, tvoros, sargybos, net ir deportacijos, nes deportuoti "svečiai" už kelių savaitių vėl grįžta į seniau turėtą darbą.

Europoje irgi kovojama su darbo jėgos pertekliumi. Italija ir Prancūzija jau žengė pirmuosius žingsnius, sutrumpindamos legalią darbo savaitę iki 35 valandų. Dar vyksta ginčai su darbininkų sąjungomis, nes jos, nors ir neprieštarauja dėl darbo valandų sumažinimo, tačiau nenori, kad automatiškai sumažėtų ir atlyginimas. Komentatoriai nurodo, kad Europoje 1881 metais paprasto darbininko darbo laiko vidurkis būdavo 150,000 val. per visą jo gyvenimą. Laikui bėgant, žmonės ėmė ilgiau gyventi, ilgiau laiko praleisti mokyklose. Atsirado atostogos, anksčiau išleidžiama į pensiją. Dabar europietis darbininkas per savo gyvenimą darbe praleidžia 65,000 val.

Britanijos ir ypač Olandijos įmonėse atsirado daugiau "nepilno laiko" darbininkų. Prancūzijoje tokie darbininkai sudaro 16%. Italijoje – 7%, Britanijoje – 34%, Olandijoje – 38%. Tokį darbą ypač mėgsta moterys, auginančios vaikus. Pastebėta, kad, plintant nepilno laiko darbui, mažėja bedarbių skaičius. Vokietijoje jau svarstoma, kaip kompensuoti darbdaviams už tokių darbininkų sandymą. Siūloma sumažinti ar visai atimti tokių darbininkų užsitarnautas apdraudas ar kitas privilegijas. Šie klausimai įvairių valstybių parlamentuose sukelia karštus ginčus.

Keliais sakiniiais

• JAV 105-sis Kongresas užbaigė pirmąją sesiją, daug neužbaigtų sumanymų palikdamas ateičiai. Sesija patvirtino penkerių metų planą, numatantį subalansuoti valstybės biudžetą. Priimtas pajamų mokesčio sumažinimo planas, kuris palankus vidurinės klasės piliečiams, augintiems mokyklinio amžiaus vaikus. Pakeistos valstybės Maisto ir Vaistų agentūros veiklos taisyklės. Kongresas sugaišo daug laiko aiškindamasis, ar Baltieji Rūmai nepažeidė rinkimų kampanijos finansavimo įstatymų.

• Lapkričio 14 d. JAV prezidentas Bill Clinton ir Meksikos prezidentas Ernesto Zedillo pasirašė susitari-

mą, numatantį glaudžiai bendradarbiauti, kovojant su narkotikų ir ginklų prekyba bei nelegalia imigracija.

• Prezidentas Bill Clinton įsakė dar vienam lėktuvnešiui skubiai plaukti į Persų įlanką. Kol kas, šias eilutes rašant, vyksta kietas diplomatinis žaidimas. Iš Irako jau išvažiavo amerikiečiai, dirbę Jungtinių Tautų komisijoje įtartinų pastatų tikrintojais, ieškoję slaptų Irako ginklų fabrikų. Jungtinių Tautų sekretoriatas net pareiškė, kad JAV nenoras sumokėti Jungtinėms Tautoms turimas skolas gali apsunkinti Irakui daromą spaudimą. Prezidentas B. Clinton pabrėžė, kad tarptautinė bendrija negali nusi-

leisti Irako diktatoriui ir turi toliau taikyti sankcijas, kurios buvo numatytos JT rezoliucijose. Priešingu atveju Irakas bus pilnas cheminių, biologinių ir kitokių masinio naikinimo ginklų.

• Prezidento žmona Hillary Rodham Clinton iškėsi Kazachstane, Kirgizijoje, Uzbekistane, kur gyre senąsias kultūras, toleranciją, tradicijas.

• Valstybės departamentas išpėjo amerikiečius be svarbaus reikalo nevažiuoti į Pakistaną, nes Karačio mieste teroristai nušovė keturis amerikiečius, naftos bendrovės tarnautojus. Lapkričio 10

LIETUVOS ENERGETIKA – PAVOJINGOSE RANKOSE

Juozas Žygas

Lietuvos vyriausybei į tai visai nekreipiant dėmesio, Lietuvos energetika gali nu-eiti ten, kur nuėjo milžiniškas žvejybos laivynas, patekęs į Žemės ūkio ministerijos "priežiūrą". Kad dėmesio nekreipinama, matosi iš to, kad dabartinė vyriausybė panaikino Pramonės ir Energetikos ministerijas. Vietoj jų "sumontavo" (žodis, rastas laiške iš Lietuvos), o tiksliau sukūrpė visai negirdėtą Europos reikalų ministeriją. Jos veikla jau kryžiuojasi su Užsienio reikalų ministerijos. Aš nesu prieš Žemės ūkio ministeriją, nes ji yra reikalinga. Tačiau Lietuvos vadovai turėtų žinoti, kad dabar žemės ūkis tepagamina tik 9% BTP (bendrojo tautos produkto).

Lietuva, eidama į Europos Sąjungą, negali nuo jos atsilikti ir grįžusi į "liktarnos gadyne", kelią į Europą su ja pasišviesti. O jeigu energetikai ir toliau bus taip vadovaujama, tai gali panašiai atsitikti! Dabar Lietuvoje vėl pradėta kalbėti ir rašyti apie aukštos įtampos linijos tiesimą į Lenkiją. Tai kainuotų apie 400 milijonų dolerių.

Taigi vėl reikės gauti "lengvatinę" užsienio paskolą. Bus mokami "lengvatiniai" 8% už paskolą. Dar linijos nepastatė, jau reikės mokėti 32 milijonus dolerių procentų. Iš kur bus gauti tie pinigai? Savaime aišku, kad Lietuvos vartotojams vėl bus pakelta elektros energijos kaina. Lietuvos lengvosios pramonės eksportas bus sužlugdytas tam, kad Lenkijos pramonė gautų pigią energiją.

Lietuvos vartotojai ir dabar už 7 centus 1 kilovatvalandės energijos negauna. Jeigu būtų gera vyriausybė (kurios, deja, nėra!), tai ji pasidomėtų, kokie užsienio ar kitų specialiųjų agentūrų interesai slypi už energetikų nugaros! Kiekvienas turėtų matyti, kad jie Lietuvos ekonomiką į "duobę" stumia.

Lietuva prieš kelis metus, gaudama 32.8 mln. ECU, skirtų Ignalinos jėgainei tvarkyti, pasižadėjo, kad po nustatyto laiko reaktorių veiklos nepratęs. O tas laikas nėra už kalnų. Pirmajam reaktoriui tai yra 1998 metai! Antrasis turėtų būti uždarytas 2004 m. Tai kam bus ta linija į Lenkiją reikalinga, jeigu Lietuva pati sau užtenkamai energijos neturės? O laiku atominės jėgainės neuždarius, Lietuva atsidurtų nepavydėtinoje padėtyje. Visi jos kaimynai ir dabar į Ignaliną su įtarimu ir baime žiūri.

Specialistų teigimu, uždarius Ignalinos atominę, elektros energijos kaina pa-

kils 100%. Tad juokai juokais tepalieka. Jeigu dabartiniai energetikai nebus kalėjime, tai žmonės tikrai turės prie liktarnos sugrįžti. Ir dabartinėms kainoms esant, jau nedaug kas bepajėgs 3 kambarių buto energijos sąskaitos apmokėti. Juk ta sąskaita gali siekti 400 Lt į mėnesį. Žmogus, gaunantis 700 Lt algą, beveik tik tiek į rankas tegau-na. O tas tariamas 900 Lt dabartinis vidutinis atlyginimas tėra tik G. Vagnoriaus sapnuose!

Dabar Lietuva neturėtų svajoti apie naujų elektros perdavimo linijų statybą, bet rengtis Ignalinos uždarymui. Tam ji kol kas yra visai nepasirengusi. Kuomet ateis laikas ir antrąjį reaktorių uždaryti, tai Lietuvos energetikai bus kaip iš medžio iškritę. Matyt, tebevadovauja tie patys, kurie buvo įpratę Maskvos direktyvas vykdyti. Be Maskvos jie yra lyg be galvos.

Nereikia apie nesamus energijos šaltinius svajoti, bet būtina pilnai esamus panaudoti. Lietuvos upių jėga tėra tik 20% išnaudota, o 80% be jokios naudos į Baltiją nuteka. Nereikėtų šaipytis ir iš vėjo energijos. Net Amerika, kuri pakankamai energijos išteklių turi, panaudoja ir vėjo energiją. Tik viename Kalifornijos slėnyje yra 15,000 vėjo turbinų. Jų bendras pajėgumas turbūt yra didesnis už Kauno hidroelektrinės.

Iš visur – apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

Jungtiniai Arabų Emiratai – Amerikai draugiškos valstybės.

• Kinijos premjeras Li Peng lankėsi Japonijoje ir buvo šiltai priimtas. Susitarta dėl žvejybos ribų Kinų jūroje. Pripažinta, kad naudinga toliau gerinti abiejų šalių santykius. Japonija yra didžiausia Kinijos prekybos partnerė ir investuotoja.

• Rusijos prezidentas Boris Jelcin susitiko su Kinijos prezidentu Jiang Zemin. Susitarta dėl sienos, pažadėta nekenkti viena kitos interesams. Nutarta išplėsti prekybos apimtį iki 20 milijardų dolerių per metus. Šiuo metu prekyba siekia 7 milijardus.

• Kinija pradėjo trečios didžiausios pasaulio upės – Yangzi uztvankos statybą. Ši uztvanka bus didžiausia pasaulyje. Upė bus suvaldyta nuo kasmetinių potvynių ir vis naujų vagų ieškojimo.

Trijų angų uztvanka bus užbaigta 2001 m. Jos statyba kainuos 4.2 milijardus dolerių. Uztvanka bus 154 metrų aukščio, 1,627 metrų pločio. Vanduo gamins didelį kiekį elektros energijos. Uztvenkus upę, susidarys 350 mylių ilgumo ežeras. Teks iškraustyti 1.2 milijono gyventojų.

• Pietų Vietnamą nusiaubė galingas taifūnas. Amerika pirmoji atsiuntė didžiulį transporto lėktuvą su vaistais, maistu ir kitais – 460,000 dolerių vertės – reikmenims.

• Rusijos Saratovo gubernijos seimelis, nepaklauso Maskvos Dumos varžymų, priėmė įstatymus, kurie nustato žemės ūkio sklypų pirkimo ir pardavimo taisykles. Komunistų daugumos valdoma Duma iki šiol neleidžia privatizuoti žemės.

• Rusijos prezidentas B. Jelcin pašalino iš pareigų Rusijos karo laivyno viršininką admiralą Feliks Gromov.

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX. 216 531-8428

e-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: DR. JONAS JASAITIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. - Subscription per year-\$35.00, first class-\$58 • Single copy-70 cents. Air mail overseas-\$110.00.

Prenumerata metams – \$35.00, pusei metų – \$20.00, pirmą klase – \$58 • Oro paštu į užsienį metams – \$110.00. • Atskiro numerio kaina 70 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Redaktoariaus skiltis

LIETUVA NEPAMIRŠO

Dar kartą išsiskaitykime į Ch. Caryl rašinio "Ghost from the gulag" paantraštę: "Lithuania tries to remember Stalin and forget Hitler." Ką tokiu teiginiu norima įtikinti?

Kodėl žmonės stengiasi užmiršti praeitį? Dažniausia todėl, kad ta praeitis jiems nemaloni. Nenorima prisiminti to, ką negero kažkada esi padaręs.

Visas minėto straipsnio turinys bando įkimšti į skaitytojo galvą prielaidą, kad būtent dėl kažkokių tautos ar valstybės padarytų blogybių lietuviai šiandien norėtų pamiršti Hitlerį. Specialiai sugretinti maži stalininio teroro aukų skaičiai, svaiciojimai apie trėmimus į Sibirą, neva išgelbėjusius išstremtųjų gyvybę, rodo labai įžulų bandymą klastoti tautų istoriją. O jei pavyktų įtikinti pasaulį, kad viena tauta nuo bolševikų mažai tenukentėjo, tai, ko gero, būtų galima sukelti abejonės, jog tikriausia ir kitos tautos neturi kuo skųstis. O gal to komunistinio genocido net nebuvo? Gal čia tik Hitlerio gerbėjų ir bendrininkų išsigalvojimai? Štai kokias užmačias puoselėja Christian Caryl, kai su neslepiamu pykčiu užsipuola "dviejų genocidų" sąvoką! Atseit, nebuvo dviejų genocidų. Buvęs tik vienas vienintelis – žydų! Tik apie tai esą verta kalbėti, o visa kita – tik nereikšmingos smulkmenos arba net bandymai "pamiršti žudikišką praeitį", "pamiršti Hitlerį".

Jau ne kartą pastebėta, kad panašių išvedžiojimų autoriams ne tiek jau rūpi keletą metų trukusi žydų tautos tragedija. "Vieno genocido" – holokausto – iškėlimu prieš visus kitus tarptautinius nusikaltimus bandoma nukreipti dėmesį nuo pusę šimtmečio arba dar ilgiau trukusio tautų naikino, nuo antižmogiškos komunizmo esmės.

Lietuva nepamiršo hiterizmo. Nepamiršo repatriantų, išvariusių ūkininkus iš savo namų. Nepamiršo prievolu-

liu ir priverčiamųjų darbų "didžiajam reichui". Nepamiršo žudynių ir jų organizatorių svaiciojimo, kad mūsų tauta turėdanti išgaruoti "lyg vandens lašas ant karšto akmens". Lietuva nepamiršo žmonių gaudynių, gestapo siautėjimo, universiteto uždarymo ir įkaitais į Štuthofą paimtų tautos sūnų. Šių eilučių autoriui yra tekę su mokiniais rinkti medžiagą apie hitlerininkų piktadarybes Šiaulių apylinkėse, apie karo belaisvių stovyklas, žydų gėtus, darbingų vyrų ir jaunimo gaudynes. Ne kartą teko kalbėtis su žmonėmis, kurie rizikuodami savo gyvybe nešė maistą kaliniams, gelbėjo žydus – ne tik kaimynus, bet ir visai nepažįstamus. Didžiulį skaičių lietuvių patys žydai įrašė į jų gelbėtojų sąrašus, pasodino medžius jų atminimui.

Kai valstybė okupuota, neveikia jokia oficiali jos institucija. Gėdingas reiškinys, kad atskiri okupuotos tautos nariai nueina tarnauti paver-gėjui, deja, pastebimas nuo seniausių laikų. Jei kas nors iš tikrųjų norėtų išsiaiškinti teisybę, galėtų palyginti, kiek lietuvių gelbėjo žydus ir kiek jų nusikalto žmogiškumui. Jei bandoma įtikinti, kad lietuviai esą nekentė žydų, tai derėtų atsakyti ir už ką jie turėjo jų nekęsti. Gal mito apie lietuvių antisemitizmą puoselėtojai nepasivargintų pasidomėti, koks procentas žydų buvo vadinamojoje pagrindinėje Lietuvos kompartijoje? Kodėl turtingų Lietuvos žydų atstovai taip noriai nuėjo tarnauti sovietiniam saugumui? Tačiau ir tokių faktų tyrinėtojai turėtų pripažinti, kad Lietuvoje buvo kalbama tik apie atskirus asmenis, tapusius mūsų budeliais, o ne apie visą žydų tautą. Ne Lietuva pradėjo karą 1939-aisiais. Bet ji nepamiršo nei 4 metus trukusio hiterinio pragaro, nei 50-metį užtrukusio sovietinio – fizinio ir dvasinio – tautos genocido.

d. Virginijos valstijos teismas nuteisė pakistaniečių, kuris 1993 m. nušovė du amerikiečius, naftos žvalgybos agentūros tarnautojus. Spėjama, kad žudynės Karačyje yra musulmonų kerštas už bausmę pakistaniečiams.

• Lapkričio 13 d. Kvatare, Doha mieste prasidėjo Vidurinių Rytų regiono ekonominio bendradarbiavimo konferencija, kurioje trumpai dalyvavo ir JAV sekretorė Madelaine Albright. Konferencijoje atsisakė dalyvauti svarbios regiono šalys. Sirija ir Libanas boikotavo visas panašias konferencijas, Libija ir Irakas nebuvo pakviesti. Boikotavusios šalys pareiškė, jog nesiderės su Izraeliu, nes jo valdžia laužo Oslo sutartį ir pakeitė savo politiką arabų, ypač palestiniečių, atžvilgiu. Atstovus į suvažiavimą atsiuntė, šalia šeiminko Kvataro, Jordanija, Kuveitas ir Jemenas. Boikotavo: Egiptas, Marokas, Saudų Arabija ir

LIETUVOS GYVENIMO ATSPINDŽIAI

Kaip gyvena Lietuva, pasitikdama Prezidento rinkimus?

Teklė Jasaitienė

Yra dalis žmonių, kurie tikrai turtingai gyvena, tačiau dauguma – labai sunerimę, kaip toliau išgyventi. Taigi jeigu kas nors galvoja, kad šiandien mums svarbiausias klausimas, ką išrinks Prezidentu, tai labai skaudžiai apsirinka.

Prasidėjo šildymo sezonas daugiabučiuose namuose. Kaip užsimokėti mokesčius? Kai kurie žmonės jau atsiskako centrinio šildymo, žada kaip nors pasidaryti krosneles ir patys malkomis bei anglimis kūrenti, sakydami, kad taip bus pigiau. Bet tai nėra geriausia išeitis, nes gali ir patys nuo gaisro nukentėti, ir kaimynus padegti. Bet ką daryti tiems, kurie darbo neturi? Tie žmonės kitos išeities nemato.

Pati baisiausia Lietuvos bėda – nedarbas. Nei valdiškų, nei privačių darbo vietų nėra. Jei kur nors koks darbas atsiranda, tai savininkai tik jaunus priima. Gal didesniuose miestuose dar yra vilties kokią darbą susirasti, tačiau kaimuose ir mažesniuose miesteliuose tiesiog neįmanoma jokio darbo gauti. O juk reikia žmonėms kaip nors pragyventi, vaikus pavalgydinti ir aprengti. Dar gerai, kad gali nors būtiniausius rūblius ir apavą iš "tolkuškių" ir labdaros parduotuvių šiaip taip įsigyti.

Neseniai gavau giminaičių laišką. Jie labiausiai susirūpinę dėl dukters šeimos. Valdiškų darbų nebeliko. Kur tik ji beėjo, visur gavo atsakymą, kad dar mažiausiai kokius 2-3 metus nieko priimti negalės, nes savų darbuotojų neturi kur dėti. Tada ėjo pas stambesnius ūkininkus už padienę darbininkę: daržus ravėjo, bulves kasė, burokus rankomis rovē. Nors bulvių žiemai pavyko apsirūpinti. Tik baisiai sąnarius suka. Vyras prieš daug metų statybose susižeidė, tai dabar jam vis labiau kojas ir nugarą gelia. Nors dar nesenas būtų, bet jėgos vis labiau senka. Akys abiems labai nusilpo. Reikėtų pas gydytoją eiti, bet dabar jau reikia mokėti poliklinikoje sveikatos apdraudą.

Jei apdraudos neturi, tai gydytojas apžiūrės tik sunkaus susirgimo atveju, bet už tai pats užsimokės. O iš ko tas draudas užmokėti, jei neturi pastovesnio darbo? Taip ir kenti. Jei pajėgi, nusiperki iš vaistinės tablečių nuo skausmo, jei nepajėgi, išsiverdi kokių arbatžolių. Būna ir tokių dienų, kad vaikus dar pavalgydina, o patys pasako, kad dabar nenorim valgyti. Net ir vaikai jau supranta, dėl ko "nenorim".

Tačiau Lietuvoje vėl atsirado žodis "buožė". Juk kas tie – suspėję praturtėti ūkininkai? Dauguma jų – buvę kolchozų viršininkėliai, kurie prisivogė technikos ir užvaldė gerus žemės sklypus. Tikrieji savininkai, atgavę žemę, liko, kaip stovi, ant plikų laukų: jokio pastato, padargų, gyvulių. Kaip pradėti gyventi? O juk ne jaunystė. Bet visi supranta, kad nedirbtos žemės nelaikysis. Dar ir grasinimai pasigirdo, kad kas nesugebės tinkamai žemę prižiūrėti, iš tų nusavins. Tuo ir pasinaudojo naujieji buožės: išsinuomoja žemę pusvelčiui ir tik žiūri, kaip iš jos kuo daugiau naudos paimti. Visai nualinę sklypą, savininkui pasako: "Kitąmet nebenuomosi, man neapsimoka." Ir dar pasiūpa: "Anksčiau zurgėt, kad kolchoze blogai, o dabar džiaukitės. Sakėt, kad į lažą varo. Greitai ateisit vėl pas mane dirbti, dar ir vaikus bei vaikų vaikus atsivesit. Niekur nedingsit."

Pernykščiai rinkimai pakeitė kitą valdžią. Bet kol kas nei anai, nei dabartinei valdžiai vargstantis žmogus labai terūpi. Mūsų Vyriausybės vyrai nuvažiuoja ten, kur stipresnės bendrovės arba ūkininkai, kurie turėjo galimybę technikos įsigyti ir net naujus namus pasistatyti, nes lėšų iš ankstesnio laiko turėjo. Apsilankę tokiuose ūkiuose, aplinkui pasivaikščioja, pasidžiaugia, kad ūkia klesti, pasivaišina ir kalbas per televiziją pasako. Štai ir girdim, kad Lietuvoje padėtis labai smarkiai gerėja: jau net vidutinis darbo užmokestis viršijo 900 litų. Bet, mielieji ponai, tai kiek žmonių tokius uždarbius gauna? Kaip būtų gerai, kad mūsų vadovai pasižiūrėtų į tuos žmones, kurie darbo neturi. Kodėl nekuriamos darbo vietos, kad galėtų žmogus nors šiaip taip išgyventi?

Tokias viltis į savo išrinktus Vyriausybės vyrus dedame, bet rezultatų nematome. Baisu ir prisiminti, ka-

da buvome svetimų okupuoti, kada paprastas darbo žmogus buvo lyg baudžiauninkas. Būdavo uždėdamos "normos: koki plotą cukrinių runkelių reikia nuravėti, kiek darbadienių per metus išdirbti. Tik visokie kolchozo kontoros tarnautojai ir kitokie viršinininkai nuo tų normų išsisukdavo, o paprastai žmonės, net nusenę ir ligoniai nebūdavo atleidžiami. Jei normos neįvykdysi, negausi ganyklos, negausi arklis "arams" išdirbti. Labai visi buvom išsiilgę laisvos Lietuvos, labai troškom nepriklausomybės atstatymo.

Artėja Prezidento rinkimų diena. Mūsų mažoje Lietuvoje tiek daug norinčių tapti prezidentais. Buvo renkami parašai. Už V.Landsbergį net bažnyčioje prie durų rinko. Kai kažkas paklausė, ar ir bažnyčia politikoje dalyvauja, tai atsirado tokių rinkėjų, kurie net liežuvius ir špygas pradėjo rodyti. Tada jau net zakristijonas liepė eiti parašų rinkėjams nors į šventorių, nes bažnyčia yra rimties vieta.

Daug žmonių nori matyti Lietuvos Prezidentu Valdą Adamkų. Jau daug metų jis žino apie mūsų gyvenimą. Juk maža Lietuvoje vietovių, kuriose nėra buvęs. Tapęs vadovu, gal nors jis suprastų paprastų žmonių rūpesčius ir viltis. Vis dar tikimės, kad Lietuva bus šviesesnė. Gal nauja Vyriausybė mažiau į užsienius, į visokias viešnages važinės, o daugiau rūpinsis savo tautos žmonėmis. Su viltim žiūrim ir Prezidento rinkimus, nors tų vilčių jau vis mažiau belieka. Juk net pensijos vėluoja.

NEPAMIRŠTAMOS ANYKŠČIŲ PAMOKOS

Kazys Kedaitis

Kai šių metų vasaros pabaigoje Lietuvos Vyriausybės Regioninių problemų ir tautinių mažumų departamentas sudarė sąlygas man pailsėti "Anykščių šilelio" poilsio namuose, nemaniau, kad aš čia išeisiu tokių neužmirštamą, taip giliai į širdį įsmigusį Lietuvos kelio į laisvę istorijos kursą. Kai mokiausi Vilniaus universitete, mes, studentai, pasirinkdavome ir giminingų mokslų šakų paskaitų kursus, taip vadinamus fakultatyvus. O kokią gimtosios Lietuvos laisvės kovų istorijos papildomą kursą išklausiau čia, Anykščiuose – poetų, rašytojų, Lietuvos patriotų tėviškėje, ir noriu su Jumis, mielieji "Dirvos" skaitytojai, pasidalinti.

Į "Anykščių šilelio" poilsio namus važiuavau ir kartu viename kambaryje čia, ant Šventosios upės kranto, gyvenau su kitu Maskvos lietuvių kultūros bendrijos nariu Stasiu Grigu, išėjusiu daugiau kaip 30 metų "Gulago universiteto" kančių ir nežmoginimo kelią. Kai bendrijos vakaruose, švenčių ir jubiliejų progomis susitinku, matau jį linksmą, geros nuotaikos, išradimą pobūvių dalyvių. O jis dažnai vos pajuda: kojos sutinusios kaip basliui kalti kūlės... Paklausi: "Kas tau, Stanislovai? Galėtum kitą kartą ir namie pasėdėti, negu taip vargintis... Atsakymas – pokštas: "Iššalas iš kojų pradeda išeiti"... Dirbdamas Vorkutos anglies kasyklose, nušalo kojas. Gerai dar, kad vaikšto, turi viltį, kad tautiečių tarpe išgis.

Kartu su juo važiuodamas ir gyvendamas viename kambaryje, išklausiau iš Stasio pirmąsias savo "fakultatyvo" pamokas. Jis gimė ir au-

go "Žiežmariuose, mokėsi lietuviškoje mokykloje, jautė netolimą lenkiškojo skverbimosi dvasią. Mokykla ir bažnyčia buvo tie lietuviškumo šaltiniai, kuriuose jis ir jo žemiečiai sėmėsi stiprybės. Jos užteko ir sovietinės, ir vokiškosios okupacijos metais. Baigęs pradžios mokyklos šešis skyrius, dirbo pieninėje, paskui pašte, o gyvendamas ir bendraudamas su kitų tautybių žmonėmis, pramoko lenkiškai ir vokiškai. Tiesos žodžiu apie padėtį gimtajame krašte, apie Lietuvai švintantį laisvės rytojū Stasys prasidalindavo su kitais tautiečiais. Per nors ir labai trukdomas užsienio radijo laidas išgirstas mintis užsirašydavo, kad galėtų jomis pasidalinti su kitais. Už tiesos žodį "Stalino saulės" nešėjai jį ir nuteisė, tikėdamiesi, kad tikrųjų Lietuvos patriotų širdys nutils amžinojo išalo žemėje.

Valgykloje už gretimo stalo sėdėjo kitos trys mano Anykščių "fakultatyvo" dėstytojos: Regina Zinkevičienė (Brindzaitė), Kastutė Rabė (Paliokaitė) ir Zita Lellep (Juškevičiūtė), su kuriomis susipažinome jau pačią pirmąją buvimo poilsio namuose dieną. Išeinant iš valgyklos, viena iš trijų mane ir Stasį paklausė: "Kaip, vyrai, jums čia, "Anykščių šilelyje" patinka?" Aš, kaip ir visuomet tokiais atvejais, kad kalba užsimegztų, žemaitiškai atsakiau: "Didelee geraa". Viena iš jų pasisakė esanti žemaitė, kilusi iš Šilalės rajono, dirbusi Klaipėdos ligoninėje medicinos seserimi. Kai tėvus trėmė iš Lietuvos, ir ji atsидūrė baltųjų meškų karalystėje. Už ką? Tur būt,

(Nukelta į 5 psl.)

"Anykščių fakultatyvo" dėstytojai ir klausytojai. Pirmoje eilėje (iš kairės): Regina Zinkevičienė (Bridzaitė), Kastutė Rabė (Paliokaitė) ir Zita Lellep (Juškevičiūtė). Už jų: Stasys Grigas ir Kazys Kedaitis
Almanto Čielio nuotr.

NEPAMIRŠTAMOS ANYKŠČIŲ PAMOKOS

(Atkelta iš 4 psl.)

už tai, kad tėvas buvo gerbiamas žmogus, Šilalės bažnyčios komiteto narys. Kažkam atrodė, kad tokie žmonės užstoja "Stalino saulės" spindulius.

Pasibaigus tremčiai, jai į Lietuvą grįžti neleido. Ji ištekėjo už tokio pat bedalio esto ir su juo atvyko į jo gimtinę. Dabar gyvena Taline, aktyviai dalyvauja Estijos lietuvių bendruomenės veikloje.

Tai graži mažyčio Lietuvos istorijos puslapio iliustracija, rodanti, kad Lietuvos sunaikinti per 120 metų nepavyko Rusijos carams, kad niekais nuėjo ir sovietinės autokratijos pastangos ją dvasiškai palaužti ir nutautinti. Veltui stengėsi "tautų vado, tėvo ir mokytojo Stalino" darbų tęsėjas ir Lietuvos "patronas" Kremliuje Michailas Suslovas, sakęs, kad nieko neatsitiks, jeigu Lietuva liksianti ir be lietuvių.

Pačią ryškiausią Lietuvos kelio į laisvę istorijos pamoką mums, su ja bendravusiems tautiečiams, pravedė Regina Linkevičienė (Brindzaitė), ją pailiustruodama savo gyvenimo pavyzdžiais. Ji gimė Alytaus apskrities Nemunaičių kaime, jau vien savo vardu nusakančio, kad čia nuo amžių gyvena Nemuno krašto sūnūs ir dukros. Reginos senelis, Amerikoje gyvenęs ir čia šiek užsidirbęs pinigų, padėjo jos tėvui nusipirkti žemės sklypą. Tėvas buvęs geras katalikas, mylėjęs Dievą ir Tėvynę, buvęs šaulių sąjungos narys. Aišku, kad šaulys katalikas nėjo okupantams tarnauti. Prieš 1945 metų Kalėdas jis buvo bolševikinio saugumo areštuotas, tačiau netrukus su kitais politiniais kaliniais iš kalėjimo pabėgo. Motiną ištrėmė. Liko tik 82 metų senelė. Bet ir ji, nuolat persekiojama, tardoma, neužilgo paliko šią

ašarų pakalnę...

Kol dar tėvelis buvo "miško brolių" eilėse, tai jis savo dukrelę naktimis nuvedavo vienai kitai dienai pas tautiečius patriotus. Jam žuvus, Regina liko be pastogės, be duonos kąsnio po atviru 1947 rudens dangumi. Pasirinkusi, kaip elgetaujantis bėtėvis vaikas, duonos gabalėlių ir kapeikėlių, ji atvyko į Vilnių. Iš čia dešimtmetė Reginitė pradėjo savo kelionę pas mamą tremtinę į Šiaurės Urąlą, nors rusiškai žinojo tik "gerai", "taip" ir "ne". Vis tiek per mėnesį, milicijos ne kartą sulaikyta, geriems žmonėms padedant, ji pasiekė savo motinos tremties vietą ir čia pasiliko bedalės tremtinės vargelio vargti, tik sapnuose išsvysdama šviesią Nemuno juostą.

Po kurio laiko Regina sutiko ir tokį pat tremtinį Petrą Zinkevičių, ištekėjo, pagimdė du sūnus. Bet okupantai ir jų tarnai neleido grįžti į gimtąją žemę, net ir oficialiam trėmimo laikotarpiui pasibaigus. Tada ji su vyru atvažiavo į Estiją, įsidarbino geležinkelio statyboje, o vėliau perėjo dirbti į žuvies paruošimo kombinatą. Dabar gyvena Taline, aktyviai dalyvauja lietuviškoje veikloje, atvažiuoja į gimtinę nusilenkti savo tėvo ir jo bendražygių atminčiai. Tardamasi su žemiečiais, ji pabrėžia, kad lietuvių tautos genocidas neturi pasikartoti, kad lietuviai svetimiems netarnautų.

O kad išverstskūriai turėtų iš ko pasimokyti, tinka ir Kastutės Rabe (Paliokaitės) iš Talino pasakojimas. Ji – marijampolietė, čia įsijungusi į rezistencinę veiklą prieš sovietinę okupaciją. Nors jokių daiktinių įrodymų vietos saugumui nepavyko surasti, Kastutė buvo perkelta į Vilniaus "pereinamąjį" kalėjimą, anks-

čiau buvusį vienuolyną, netoli Rasų kapinių. Pateikiu jos pasakojimą:

"Čia mus, ką tik atvežtas naujokes patalpino į bendrą didelę kamerą. Ant sienos radau užrašą, kad kameroje yra provokatorė. Kai už poros dienų aš buvau gerokai tardytojų ir prižiūrėtojų apdaužyta, prie manęs prisėlino inteligentiškai atrodanti, kokių 30-ties metų amžiaus moteris ir lapės balseliu prakalbėjo: "Ką tu taip padarei, kad taip ramybės ir taikos saugotojų esi iškankinta? Aš irgi buvau prisidėjusi prie lapelių prieš teisėtą, pačių žmonių išrinktą valdžią platinimo. Prisipažinau ir mane žada išleisti. Tik savai valdžiai reikia padėti. Ir tave išleis, pamatysi." Aš staiga čiupau jai už gerklės ir jos galvą į sieną keletą kartų trenkusi, pratariau: "Ak tu, rupūže, provokatore, sesių lietuvių išdavike". Jos klyksmą išgirdo prižiūrėtojas. Mane nuvedė pas kalėjimo viršininką. Pasirodo, kad ir kitose kameroje panašių dalykų buvo atsitikę. Mes, kalinės, pasiteisinome, kad toji norėjo paskutinį duonos kąsnį iš burnos išplėsti ir geresnį drabužėlį pavogti. Dėl akių kalėjimo viršininkas ją net pabarė. Tačiau mūsų jau laukė ešelonas..."

Dabar Kastutė Rabe irgi Talino gyventoja, aktyviai dalyvaujanti lietuvių bendruomenės veikloje, pasiilgusi Suvalkijos lygumų ir poetų apdainuotosios Šešupės. Retkarčiais ji aplanko savo gimtinę ir pasidžiaugia laisvą gyvenimą kuriančia Lietuva, nes anot didžiojo Lietuvos dainiaus Maironio:

*Lietuva atsibus gi kada,
ne veltui ji tiek iškentėjo,
kanklių balsą išgirs,
miegas kraujas užvirs,
nes kryžius gyvatą žadėjo".*

remti, Praną Urbaną, prisidėjusį prie korporacijos bibliotekos, vėliau pavadintos jo vardu, įkūrimo, nuostabųjį Simą Kašelionį, rėmusį beveik visą lietuviškąją spaudą, 1962 m. įsteigusį "Dirvos" laikraščio novelės konkursą (vykstantį iki šiol). Vytautas Alantas apie S. Kašelionį yra rašęs: "Tokio mecenato mes neturėjome ir vargu ar turėsim ateityje; neturėjo tokio literatūros rėmėjo ir pasaulinė literatūros istorija".

Jaudina knygos skyrius "Terorui siaučiant". Tai – tikras paminklas korporantams, kovojusiems už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, žuvusiems per okupacijas, ištremtiems į Sibirą, kalintiems bolševikų ir nacių kalėjimuose. Visuomenės veikėjo Jono Jurkūno apybraižoje istoriškai apžvelgiamas bolševikų ir nacių okupacijų teror, rezistencija, jos taktika ir apimtis, partizaninė kova, aprašoma korporantų pagrindinė veikla, pateikiami žuvusiųjų, suimtųjų, ištremtųjų sąrašai, nurodomas jų tolesnis likimas. Čia spausdinamos išsamios biografijos Zenono ir Vytauto Blynų, Klemenso Bruniaus, Balio Gaidžiūno, Izidoriaus Kurkliečio, Antano Valiukėno, Algirdo Vokietaičio, – tų žmonių, kurie "ne tik kovojo ir kentėjo, bet ir tai kovai vadovavo [...], suteikdami jai gilesnę prasmę". Šiame skyriuje rasime Juozo Enčerio, 1939-1940 m. buvusio korporacijos pirminko, 1940 m. rudenį suimto ir po žiaurių tardymų išvežto į Sibirą, tragiškų pergyvenimų apybraižą, Antaninos Varkalaitės-Baltrušienės, 1941 m. ištremtos į Altajų, o 1942 m. perkeltos į Jakutijos ledynus, atsiminimus, jos ir Jono Graičiūno eilėraščių. Knygoje kvalifikuotai pristatytos daugelio korporantų, kurie talentingai dirbo muzikos, literatūros, kino, teatro, mokslo, sporto ir kitose srityse, žymių JAV lietuvių vi-

suomenės veikėjų, žurnalistų biografijos.

Skyriuje "Pasisakymai ir kritika" spausdinami įdomūs straipsniai. Visuomenės veikėjas Vytautas Abraitis aptaria "Neo-Lithuania" paskirtą nepriklausomoje Lietuvoje – auklėti ir ugdyti drausmingą ir valingą asmenybę. Poetė ir aktorė Eglė Juodvalkė diskutiniame straipsnyje rašo, kad išėivijoje, ypač jaunojoje kartoje, keičiasi požiūris į korporaciją, jos tradicijos jau svetimos užaugusiems Amerikoje. Autorės nuomone, korporacija turi semtis įkvėpimo ir jėgų iš dabartinės Lietuvos, nes ryšiai su ja stiprina ir kiekvieną korporantą. Puikios Eglės Juodvalkės mintys apie tai, kad "visa išėivijos lietuvių patirtis Lietuvai svarbi".

Baigiamojoje knygos dalyje "Iškeliavę į anapus" pateikiamas mirusių garbės narių, mecenatų ir 380 filisterių bei korporantų abėcėlinis sąrašas su trumpomis biografinėmis žiniomis. Knyga mirgėte mirga korporantų, įvairių renginių nuotraukomis.

Turtinga, sistemingai pateikta faktinė medžiaga sudaro istorinę šio leidinio vertę, nes galime pažvelgti į žmones ir įvykius platesniame kontekste. Ji teikia medžiagos gilesniems apmąstymams apie korporantų veiklą Tėvynės padangėje ir išėivijoje, jų nuveiktus darbus.

"Gimtasias kraštas", 1995 m. rugsėjo 14 d.

* * *

Norinčius šią monografiją įsigyti, prašome kreiptis į vyr. valdybą (fil. Vaclovas Mažeika, 519 N. Halien Terrace, Park Ridge IL 60668, Tel. 847-823-3607)

Sutarta su Silviją Vėlavičiene, Lietuvos M. Mažvydo bibliotekos skyriaus vedėja, kad turimos knygos bus išsiuntinėtoms rajonų bibliotekoms pagal korporacijos pateiktą sąrašą.

Mečys Valiukėnas

Korp! Neo-Lithuania 75-mečiui

KNYGA ILGIEMS METAMS

Griuvus geležinei uždangai, mus nuolat pasiekia pačios didžiausios dovanos – mūsų tėvynainių anapus Atlanto išleistos knygos, neišsenkantys pažinimo šaltiniai. Viena jų – "Korporacija Neo-Lithuania" (Čikaga, 1993) – stambios apimties, puošnus leidinys.

Knyga apima septynis korporacijos veiklos dešimtmečius. Tai enciklopedinio pobūdžio leidinys, kuriame, kaip reta, gausu vardų, skaičių ir pavadinimų. Aprašytas ne tik ilgas korporacijos gyvavimo Lietuvoje ir išėivijoje

Juratė Tamulaitienė

laikotarpis, jos iškiliausi nariai, bet nemažai vietos skirta ir kitoms tautinės pakraipos korporacijoms. Pateikiama "Jaunosios Lietuvos", "Filia Lithuania", "Herkaus Montės", "Geležinio Vilko", Lietuvių tautinio akademinio sambūrio, 1950 m. Amerikoje sujungusio visas šias korporacijas į vieną organizaciją, veiklos apžvalga.

Įdomus ir išsamus žinomo lietuvių visuomenės veikėjo Broniaus Nemicko straipsnis "Korporacijos Neo

– Lithuania istoriniai bruožai". Pateikiamos visų aprašomų korporacijų garbės narių, iškilių Lietuvos žmonių–Juozo Tumo Vaižganto, Jono Basanavičiaus, Broniaus Balučio, Petro Vileišio. Jono Jablonskio, Antano Smetonos, Jono Mačiulio-Maironio. Sofijos Kymantaitės–Čiurlionienės, Povilo Matulionio, Juozo Tūbelio, Juozo Tonkūno, Vinco Vilkaičio biografijos. Įdomios žinios apie "Neo-Lithuania" mecenatus – Amerikos lietuvius: Juozą Smailį, kuris įsteigė fondą neturtingiems studentams

Sveikiname Bernardą BRAZDŽIONĮ garbingojo apdovanojimo proga

Poetas Bernardas Brazdžionis, kurį Popiežius neseniai apdovanojo šv. Grigaliaus ordinu, pirmosios lietuviškos knygos minėjime Los Angeles V. Fledžinsko nuotr.

DALIOS STANIŠKIENĖS KNYGOS "EINU NAMO" SUTIKTUVĖS

Dalia viename savo eilėraštyje rašo:

*Nesakysiu žodžių –
tekalba širdis...
Te tyla prabyla
ilgesio giesmėm...
Nesakysiu žodžių –
Te širdis prabyla –
Ir nakty tevirpa
nebylė gaida,
Nesakysiu žodžių...
Tegu kalba tyliai
Sieloje palikę
ilgesio aidai...*

Šiandien pasiklausykime šios širdies kalbos. Kalbos, kurios daug kas niekad neišmoko, nes ji yra labai savita. Tai poetų kalba ir ją suprasti gali tik beribio ilgesio sklidiną žmogaus širdis.

Kieran Kay savo knygoje "Paprasti krūmai dieviškoje liepsnoje", skyrelyje "Be poetų mes numirtume", rašo:

"Negaliu užmiršti žodžių iš St. Exupery knygos "Mažasis Princas": "Teisingai matome tik širdimi. Esmė akiai yra nematoma."

Matyti širdimi – žvelgti giliau, nei akis pajėgia suvokti – poetų pareiga. Ir jeigu kada nors ateis laikas, kai mes sakysime, kad mūsų gyvenimui poetai yra nereikalingi, tada mes tapsime žmonėmis be tikėjimo, be vilties, be vizijos.

Mums reikia poetų, kad jie mus nuolat šauktų ir kviestų sugrįžti ten, iš kur atėjome ir kur einame. Be išvalgumo ir prasmės mes mirštame. Negalime augti, jeigu mūsų gyvenimą užgožia tik nuolatinio prekiavimo sąvoka ir beribiai išsirikiavusios sensacijos.

Pasaulis, kuris yra pasinėręs tikrai tame, kas yra "čia" ir "dabar", tame, kas yra apčiuopiama, atneša mums tik laikiną ir praeinantį pasitenkinimą. Poetai mums primena, kad ne čia yra gyvenimo prasmė. Jie mums primena, kad tai, ko mes iš tikrųjų trokštame, yra nepasiekiamo. Jie kviečia mus sugrįžti į save ir rasti atilsį Dieve, kuris pasistatė savo palapinę mūsų tarpe. Mums jų reikia, nes be jų mes pražūsime.

Cinikai gimsta kultūroje, kuri žino visas kainas, bet nepažįsta vertės. Jie pajunta gėlių kvėpėjimą ir ieško karsto. Poetai mato gėles ir stebisi jų grožiu, ir trokšta pažinti tą, kuris jas sukūrė. Poetai rodo kelią į gyvenimą," – baigia autorė.

Vienas mano muzikos mokytojas sakė: "Muzika yra abstrakčiausias menas iš visų menų, nes ji yra neapčiuopiama, neišsakoma – ir todėl ji mus labiausiai priartina prie Dievo." Muziką visada labai mėgau ir mėgstu, tačiau taip pat visada galvoju, kad ir žodžio kalba tam

tikra prasme yra muzika ir turi tą pačią muzikos galią. Ir ji gali mus kelti ir vesti, vilioti nežinomu ilgesiu. Bet tokią kalbą ne visi mokam. Štai kodėl mums reikia poetų...

Prisimenu, kai mokėmės, Dalia visada keliaudavo su didžiausiu glėbiu knygų. Bet tarp jų ji visada turėdavo ir mažą sąsiuvinėlį. Ten ji eilėraščius rašydavo. Kartais, išidrašinusi, parodydavo, paskaitydavo. Kartais ir spaudon pasiūsdavo. Mes pasiklausydavom, bet tada dar tikrai nesuvokėm, kad Daliai poezija nėra vien tik jaunatviško, visad nerimaujančio ir kažko ieškančio gyvenimo apraška.

Baigėsi mokslo dienos ir kiekviena išėjome savo keliu. Bėgo metai, bet Dalios sąsiuvinėlio jau neteko matyti. Tik spaudoje tekdavo paskaityti. Prieš porą metų kartą Dalia užsiminė, kad jos dukra Rūta skundžiasi, jog tie eilėraščiai visur išsklaidyti ir kas gi juos besurinks... Dalia tada pradėjo juos rinkti ir knygelėn ranka surašyti. Paprašė ją atnešti tą knygelę, o prie jos dar prisidėjo didelis pluoštas atskirų lapų ir lapelių. Kai atsisėdau prie kompiuterio ir pradėjau tuos eilėraščius rinkti, pajutau, kad per juos paliečiu visą Dalios gyvenimą. Gyvenimą, kurį visada lydėjo ir lydi beribis širdies ilgesys, iš tikrųjų taip būdingas kiekvienam žmogui:

*Pamary nuskendo
saulė vandenynan,
Pamary pravirko
vasaros dangus,
Pamary per smėlio
karalystę vienišą ir plyną
nukeliavo
vienišas žmogus...
Pamary įnirtęs
vėjas daužės,
Pamary žvaigždėm
apsigaubė dangus,
Pamary ilgėdamasis
kito kranto
tyliai verkė
vienišas žmogus.*

Ar ne panašiai jaučiamės ir mes, kai stovime ant Erie ežero kranto? Ar nesilgime to kito kranto, kuris iš tikrųjų yra jau už šios žemės ribos?

Dalia savo gyvenimą, o tuo pačiu ir kūrybą, padalina tarp keturių meilių:

Pirmoji jos meilė – tėvai ir pasaka tapusi jos vaikystė. Ir tą meilę tur būt geriausiai apibūdina, dedikacijoje išrašydama savo dėkingumą tėvams, kurie padėjo jai pro debes matyti saulę. Koks saulėtas ir gražus savo tėvų prisiminimas...

*Pasivaideno man šią naktį
Vaikystės pasaka šviesi,
Kažkur palikusi už*

Nijolė Kersnauskaitė

*vandenų
Ir metų virtinės –
Tokia trapi ir tolima
Ir... taip arti:
Mano vaikų akių
spindėjime
Sugrįžus pas mane...*

Jos antroji meilė – šeima. Eilėraščiai rašyti vaikams apie žirgus, ir gėles, vieversius ir saulę – lengvučiai, linksmi, pilni vilties, kad užaugs sūnus ir pasakys: "Skrisiu, josiu per laukus Lietuvos vaduoti..."

Trečioji meilė – vaikystės dienose prarasta tėviškė. Šią meilę ugdė ir palaikė Motinos pasakojimai, į Sibirą išvežto Tėvo prisiminimas, visas lietuviškos išeivijos kelias... Ir sapnavosi jai tėvų žemėj žydinčios alyvos:

*Jūs šypsotės
ir gaubiate mane
Svaiginančiu kvapu,
Ir nešat mano sielą
Į sapną Tėviškės laukų...
Vėjelis dvelkia,
o širdy ramu...
Ir šypsos lūpos,
juokias akys
Ir pildosi visa būtis
Viena mintim,
vienu jausmu:
Svaiginančių alyvų
ir Tėviškės laukų
Kūrėjo gerumu...*

Ir ketvirtoji, gal pati didžioji meilė, kuria atostos visos kitos jos meilės: tai meilė savo Kūrėjui. Į tuos du pagrindinius žmogaus klausimus – "kodėl" ir "kur" – Dalia atsakymą surado jau seniai. Ji nesiblaško ir neabejoje, tačiau tai nereiškia, kad

nesiilgi, kad nejaučia skausmo ar liūdesio. Vienas gražiausių ir gal taikliausiai jos pagrindinę mintį ir tikrai, sakyčiau, gilų ir nuoširdų tikėjimą man visada nusakė jau seniai parašytas eilėraštis...

*Girdžiu aš, rodos,
Viešpaties žodžius.
Žingsnius matau
Jo baltame kely;
Jaučiu kad Jis arti,
arti tikrai,
O tu sakai – Jis taip toli...*

*Ir kalba Jis
su kiekviena snaige,
Ir laimina mažytę žolę
iš pusnies gilios,
Kai šaltas vėjas
klaidžioja lauke,
O sniegas nulenkia
šakas pušies žilos...*

*Ir nesakyk, kad Viešpaties
tu žodžių negirdi,*

(Nukelta į 8 psl.)

Autorė – tarp savo mokslo draugių. Iš kairės: N.Kersnauskaitė, S. Kazlauskienė, J. Tallat-Kelpšienė, D.Staniškienė, A.Kamantienė ir N.Balčiūnienė V. Bacevičiaus nuotr.

Dalia Staniškienė su savo giminėmis ir draugais

V. Bacevičiaus nuotr.

Autorė įteikia savo poezijos rinkinį "Armonikos" ansamblio vadovui S. Liupkevičiui V. Bacevičiaus nuotr.

ŠVĖKŠNOS PROGIMNAZIJOJE

KGB LIETUVOJE

Arvydas Anušauskas

(Pabaiga. Pradžia - 44 nr.)

Elenutė, man pradėjus eiti į progimnaziją, buvo antroje klasėje, o Magdutė kartu su manim mokėsi antrame pradžios mokyklos skyriuje. Jų sodyba buvo apie porą šimtų metrų nuo vieškelio, o laukai plačiai driekėsi rytų kelio pusėje ir buvo apie porą kilometrų nuo Švėkšnos. Elenutė, sužinojusi, kad man sunku su finansais, pasitarusi su savo tėveliais, pasiūlė savo pirmos klasės knygas. Tai buvo man šviesi Dangaus palaima. Šia jų pagalba iš dalies naudojausi per visus progimnazijoje mokymosi metus. Abi šios mano geradarės gyveno Anglijoje. Magdutė vėliau ištekėjo už ūkininkaičio T. Klumbio, o Elenutė, būdama gera šeimininkė, dirbo Lietuvių sodyboje. 1989 m. mirė Anglijoje.

Nelengvos gyvenimo sąlygos ir staigus šuolis moksle ypač sunkino pirmuosius metus progimnazijoje. Nepaisant viso to, mokslo metus baigiau be pataisos ir buvau perkeltas į antrąją klasę.

Atėjus vasaros atostogoms, pradėjau galvoti, kaip užsidirbti pinigų savo mokslui. Jau ir prieš tai buvau įpratęs žvejoti. Netoli nuo tėviškės buvo du upeliai: Šalpė ir Graumena. Jiedvi prie Pagraumenės malūno ir vieškelio sutekėjo į vieną, sudarydamos tvenkinį, kurio vanduo buvo kontroliuojamas dviejų tiltų ir pylimų. Ir nuo čia, toliau viršų gaudama, tekėjo tik Graumena. Tiedu upeliūkščiai ir malūno tvenkinys buvo labai žuvingi, ypač daug buvo lydekų ir lynų.

Mano žvejybos priemonės buvo labai paprastos. Naudojau meškere ir palaidinę. Pagautus ešerius bei kitokias mažas žuvytes suleidavau į nešiojamą kibirą su vandeniu, o vėliau pradrasky-

(Ištrauka iš šiemet išleistos Jono A. Kučinsko-Kučingio knygos "Mano gyvenimo takais")

davau žuvyčių šoną ir kabindavau jas ant palaidinės kabliuko lydekoms pagauti. (Amerikoje šis žvejybos būdas yra draudžiamas.) Palaidinę su žuvyte būdavo pririšta prie ilgo koto ir įleidžiama toliau nuo kranto į vandenį. O koto galas stipriai įkišamas į žemę, kad užsikabinusi didelė žuvis nenuneštų viso užtaiso į upės gilumą. Lydeka, ieškodama maisto, čiupdavo prikabinatą su kabliuku žuvytę ir mėgindavo ją praryti, tačiau kabliukas išstrigdavo į gerklę ir ji, išardžiusi virvutę, ant kurios buvo prikabinata žuvytė, nerdavo į upės gilumą, o bėgdama dar giliau įrydavo kabliuką ir toliau jau išsivaduoti nebegalėdavo.

Palaidinės išstatydavau vakarop. Kitą rytą eidavau žiūrėti, kas atsitiko... Jei palaidinės kotas būdavo nulenkta į vandenį, tai žinodavau, kad yra užkibusi lydeka. Ir palengva laimikį ištraukdavau į krantą. Ir tų lydekų būta visokio dydžio, nuo kelių iki keliolikos svarų. Užsikabinęs ant kupros, nešdavau jas namo arba į miestelį žydams parduoti. Savaitės dienomis gaudavau 50 centų už svarą, o prieš šeštadienį mokėdavo ir po 75 centus arba net vieną litą. Tada man kilo mintis, kaip savaitės dienomis pagautas žuvis išlaikyti gyvas ir šviežias. Susiradau krūmais apaugusį šaltinėli. Jį užtvėnkiau taip, kad žuvis negalėtų išbėgti. Šitai jos išlikdavo gyvos, ir už jas daugiau gaudavau. Tačiau vėl bėda. Pirkėjai pradėjo mane įtarinėti, kad aš, norėdamas padidinti žuvų svorį, į jų vidurius prikišu akmenėlių arba stambaus žvyro. Tačiau aš to nedarydavau. Pasirodo, kad žu-

vys, būdamas negilame vandenyje, kvėpuodamas pačios pritraukdavo į vidurius ir akmenukų, ir žvyro... Ir taip per vasaros atostogas iš savo žuvininkystės susirinkdavau kelis šimtus litų mokslo reikalams, o žuvų užtekdavo ir namams, ir pardavimui. Tačiau daug kartų esu gavęs barti ir net buvau grasomas gauti mušti iš ūkininkų, kurių pievas bežvejojamas išminždiodavau...

Būdamas trečioje klasėje, pradėjau rengti kitus mokinius, tarp kurių buvo ir iš Amerikos grįžusio Dominiko Būdvyčio dukra Adelė Būdvytytė. Jos tėveliai buvo pirke Šnypšlių dvaro centrą ir gyveno netoli mūsų. Adelės tėvelio brolis kun. Stanislovas Būdvytis buvo mūsų kapelionas. Jį mokiniai labai mylėjo. Taigi jo paprašytas apsiėmiau jo brolio dukra parengti į antrąją klasę. Už šį darbą kapeliono buvau gerai atlygintas. Ir nuo to karto su juo labai suartėjau, mes susidraugavome. Jis man tapo tikro kunigo, mylinčio žmonės, ypač jaunimą, idealu. Kapelionas mane įrašė į ateitininkus ir į skautus. Tačiau po kurio laiko iš abiejų organizacijų buvau atleistas, nes nelankiau susirinkimų. Dėl savo gyvenimo sąlygų negalėjau būti aktyvus šių organizacijų narys, dalyvauti jų susirinkimuose.

Nepaisant visų mano gyvenimo sunkumų, pikčiausias mano priešas buvo gamta. Per šešerius metus ji man buvo taip įgrisusi, kaip nežinau kas. Ypač bijojau ilgo rudens ir žiaurios žiemos, jos šalčio, gilaus sniego. Mano menkas aprėdas dar labiau sunkino žiemos bėdas. Eidavau su klumpėmis, o pašalus – su

(Nukelta į 8 psl.)

(Tęsinys. Pradžia – 42 nr.)

Ką reiškė toks specialus sutikimas, rodo tolimojo plaukiojimo kapitono Felikso Marcinkaus pavyzdys. 1938 m. rugsėjo 28 d. su Lietuvos kompanijos "Baltijos Lloydas" laivu "Kaunas" atplaukęs į Leningradą, buvo pakviestas į kontrolinį patikrinimo punktą neva dėl netikslumų įgulos dokumentuose. Čia paimtas ir išvežtas į miestą esantį konspiracinį butą. Nežinia, ką ten su juo darė, bet į laivą sugražintas jau kaip agentas "Vilenskij", kuris porą metų turėjo teikti informaciją apie lankomus Vakarų Europos uostus.

Rezidentūros veikla baigėsi 1940 m. rugpjūtyje, galutinai aneksavus Lietuvą. Kartu baigėsi ir pirmasis Sovietų Sąjungos slapto veikimo Lietuvoje etapas.

Pokario KGB – visiška veiksmų laisvė

Pokario metus laikyčiau sekančiu Sovietų Sąjungos slaptųjų tarnybų veikimo Lietuvoje etapu, kai jau turėta visiška veiksmų laisvė. Pirmiausia minėtinas NKGB (Valstybės saugumo liaudies komisariatas – dar vienas KGB pirmtakės pavadinimas) I-asis (žvalgybos) skyrius, įkurtas 1945 m. gegužės 4 d. Jam vadovavo išties spalvinga kompanija: 1945-1946 m. – buvęs sovietinis patarėjas Mongolijoje plk. Michailas Rozanovas (Rozanov), 1946 ir 1950-1952 m. – senas saugumietis, dirbęs SSRS NKVD operatyvinėje grupėje Irane, sekęs Taškente buvusius lenkiškos Anderso armijos karininkus – plk. Nikolajus Filimonovas (Filimonov), o 1947-1950 ir 1953 m. – papulk. Stanislovas Vaupšas, save vadinęs Vaupšasovu. Jis iki tol vykdė žvalgybines užduotis Ispanijoje, Mandžiūrijoje ir kitur. Viršininkų pavaduotojas buvo lietuvių naikinio planų 1940 metais aktyvus vykdytojas, dabar gyvenantis Vokietijoje valstybės saugumo kpt. Aleksandras Slavinas. Pastarajam, kaip pažįstančiam daugelį Lietuvos politikų, buvo patikėta vadovauti NKGB operatyvinei grupei Berlyne, kuri tapo Sovietų Sąjungos NKGB PGU (Pirmos vyriausiosios valdybos) vykdytosios plačios žvalgybines akcijas, sudedamąją dalimi. A. Slavino grupei talkino užverbuoti agentai: 4 lietuviai, 2 vokiečiai, rusai ir žydas. Tarp jų buvo vokiečių komunistas, kartu ir SD vertėjas, buvęs Dachau kalinys, buvęs sovietiniai partizanai ir lietuvių socialdemokratų partijos nariai. Pirmiausia imtasi organizuoti Vakarų Berlyne ir sąjungininkų okupacinėse zonose gyvenusių žymesnių lietuvių pabėgėlių ir aktyvesnių antisovietinio pasipriešinimo dalyvių bei 1941-1944 m. Lietuvoje veikusių vokiečių okupacinės administracijos pareigūnų grobimus. A. Slavino grupė surado ir, slapta pagrobusi, į Sovietų Sąjungą atgabeno VLIK-o užsienio delegatūros narį Antaną Viliukėną, Matą Valeiką, Igną Vilių-Velavičių, Lietuvių sąjungos Vokietijoje sekretorę Elžą Ozeliene, buvusį brigados gen. Petrą Kubiliūną, buvusį Vokietijos karo atašė Lietuvoje ir vokiečių karo komendantūros vadovą Kaune – gen. E. Justą, Jurbarko burmistrą Georgijų Gefnerį, buvusį Lietuvos pasienio policijos rajono viršininką Juozą Sugintą, buvusį Lietuvos kolonizacijos štabo viršininko pavaduotoją Eugenijų Kanclivijų, buvusį vokiečių civilinės administracijos referentą Eduardą Domnerį ir daugelį kitų.

Generolo pagrobimas

Be abejo, didžiausią atgarsį turėjo gen. P. Kubiliūno pagrobimas. A. Slavino grupės agentas "Sedmoj" ("Septintasis") surado generolą Bramstedto mieste. Sovietinės repatriacijos grupės priedangoje operatyvinė grupė iš dviejų agentų (buvusio Vokietijos kompartijos nario ir buvusio partizano), bei trijų smogikų – buvusio karo belaisvių kpt. Andrijaus Zonenbergo, lt. Aleksandro Martynenkos (Martinenko) ir Vasilijaus Grišino, įsikūrė Liubeke. Iš čia atvažiavę pas gen. P. Kubiliūną, iškvietė jį neva pas burmistrą. Pakeliui smogikai jį užmigdė chloroformu ir atvežė į Rytų Berlyną. Po sėkmingos operacijos 1945 m. rugsėjo 17 d. visa grupė mėgino tokiu pat būdu pagrobti ties Olandijos siena, Elsteno kaime gyvenusį gen. P. Plechavičių. Neradus generolo namuose, operacija buvo atidėta, o į P. Plechavičiaus aplinką nukreiptas 1940 metais užverbuotas buvęs karininkas ir poetas Juozas Mikuckis (slap. "Tuvim"). 1949 m. kovo mėn. vėl planuota gen. P. Plechavičiaus pagrobimo operacija, bet ji taip ir neprasidėjo. P. Plechavičius išvyko į Jungtines Valstijas.

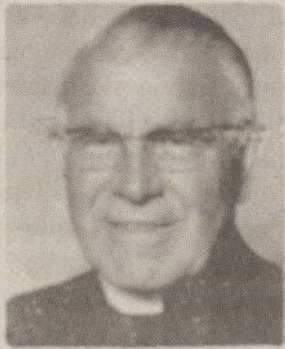
Kaip matome, ne visi MGB planai buvo sėkmingai įgyvendinti.

Los Angeles lietuvių šv. Kazimiero parapijos bažnyčios vidus 1997 m.

ŠVĖKŠNOS PROGIMNAZIJOJE

(Atkelta iš 7 psl.)

Prel. Jonas Kučingis

naginėmis. Nuėjęs pas draugus, apsiaudavau batus. Šiaurūs vėjai eidavo kiaurai per mano menkus drabužius, ypač degindavo kinkas. Dažnai reikėjo bėgti risčia, kad nesušalčiau. Išeidavau ir grįždavau su tamsa. Mamytė atsiėmusi man paruošdavo ką nors valgyti, dažniausiai vakarykštį valgį pasišildydavo, ir, užsidėjęs knygų ryšulį ant pečių, išeidavau lyg į nežinomą nuotykių kelionę. Blogiausia būdavo, kai labai prisnigdavo. Tada nebūdavo matyti nė vieškelio, ypač jei kelias nepravažiutas. Reikėjo žiūrėti telefono stulpų,

kad nepasimestumei. Būdavo didelis džiaugsmas, kad koks geras žmogus pravažiudamas pasisiūlydavo pavežti. Tačiau buvo ir tokių, kurie, paplakę arklį, skubėdavo greičiau pravažiuoti, palikdami vargšą mokinuką iki kelių įklimpusį į sniegą. O jeigu mėgindavau ant tokio žmogaus rogių užpakalyje be jo leidimo atsistoti, tai per savo petį pradėdavo plakti botagu.

Kadangi kelionėje reikėdavo praleisti beveik porą valandų, tai, palankiam orui esant, mėgindavau tą laiką išnaudoti pamokoms ruošti: mokydavausi eilėraščių, svetimų kalbų žodžius ir mėgindavau balsiai atpasakoti mokytojo aiškintą pamoką. Namie reikėdavo atlikti tik rašto darbus. Namuose elektros nebuvo. Viduryje kambario palubėje kabojo didelė dujinė lempa, kuri turėjo šviesti ne tik man, ruošiančiam pamokas, bet visiems: mamytė su sesute Valerija verpdavo, tėvelis su broliu

Mykolu vydavo virves. Išmokęs pamokas, balsiai skaitydavau įvairias knygas. Visi atidžiai klausydavosi. Tai man padėjo būti geru skaitytoju. Kai būdavo mokinių kolektyvas, kapelionas mane kviesdavo viešai visiems skaityti dvasinius skaitymus.

Priklausiau ir mokyklos chorui, kurį vedė vargonininkas K. Žukas. Labai mėgau giesmes ir dainas. Advento metu, p. K. Žuko kviečiamas, nepaisydamas nei tolumo kelio, nei šalčio, eidavau dar prieš aušrą į bažnyčią "Marios valandų" giedoti. Mane labai žavėdavo liaudies giedojimas. Buvau kviečiamas į mirusių šermenis rožančiaus bei Kalvarijų giedoti. Giedodavome ir šeimoje, ypač gėvenios vakarais, pavasari – gegužines pamaldas lauke prie kryžiaus. Tai buvo dviejų brolių ir kelių sesučių choras, kuris dažnai skambėdavo vasaros sekmadienio vakarais kartu su paupyje aidinčia lakštingalos giesme.

1944-ųjų vasarą su tėvais pasitraukė į Vokietiją. Čia, praejus karo audrai, pradėjo studijuoti psichologiją bei filosofiją, mokytojavo Bavarijos miestelio – Ingolštato – lietuvių gimnazijoje. 1950-aisiais persikėlęs gyventi į JAV, pradžioje apsistojo Čikagos priemiestyje – Cicero lietuvių telkinyje. Ilgesnį laiką su Doniumi yra tekę gyventi kaimynystėje, todėl dar ir šandien, man užrašydamas savo knygas, jis vis pažymi: "Mielam prieteliui ir kaimynui".

Pirmieji įsikūrimo metai Amerikoje Doniui, kaip ir daugeliui kitų atvykėlių, nebuvo rožėmis kloti. Pradžioje jis dirbo fabrike ir studijavo inžineriją. Baigęs mokslus, perėjo į garsią "McDonald" firmą, kurioje išbuvo iki pensijos. Joje jis kūrė elektromechaninius prietaisus bei inžinierius naujiems šios firmos restoranams, plečiantiems savo tinklą visame pasaulyje.

Kuomet Lietuva buvo rusų okupuota, Donius ją tegalėjo aplankyti tik mintyse, nežiūrint, kad daug keliavo ir apvažinėjo daugumą pasaulio kraštų. 1991-aisiais jis buvo

suplanavęs kelionę laivu į Indiją, Kiniją ir kitas valstybes, bet tuomet atsidarė keliai į Lietuvą. Todėl jis tuoj pat pakeitė savo planus ir išvyko į gimtinę. Nuvykęs iš karto pajuto, kad be jos nebegali gyventi. Nuo 1992-ųjų Donius važiudavo į Lietuvą kasmet ir išbūdavo joje po pusmetį. Prieš porą metų jis nusprendė apsigyventi joje visam laikui ir, nusipirkęs butą, įsikūrė jau seniai išsvajotoje Palangoje. Iš ten ir sklinda nauji jo poezijos posmai.

Daug būtų galima pasakoti apie Doniaus Remio praeitį. Jis yra sukupęs tiek daug įvairių prisiminimų, kad apie juos būtų galima astskirą knygą parašyti. Tačiau pirmiausia pažvelgkime į poezijos rinkinius, kurių per 6 metus išėjo net šeši.

Pirmasis iš jų – "Išsipildymo sala" – pasirodė 1992 metais. Toliau sekė "Auksinė vasara", "Išlikęs džiaugsmas", "Svajonių gėlės". 1996 metais buvo pertrauka, tačiau šiame jis maloniai nustebino atsiumtęs net du savo kūrybos rinkinius: "Klajūno kelias" (Nukelta į 9 psl.)

DALIOS STANIŠKIENĖS KNYGOS "EINU NAMO" SUTIKTUVĖS

(Atkelta iš 6 psl.)

*Ir nekalbėk, kad jie
– ne tau...*

*Kai šlama pušys baltos
ir naktis arti–*

*Žingsnius Jo baltame kely
ir tu, ir aš matau...*

Dalia keičiasi. Jeigu pirmiau ji buvo romantikė, palaiptams pradeda vis labiau atsiremti į šių dienų tikrovę: ją jaudina skaudinanti kasdienybė ir gailestis vargstančiam žmogui:

*Kartais bijau žmogaus –
Juodo, ar balto, ar geltono,
Sutikto tamsoj,
šalta, snieguotą vakarą
Praeinančio pro šalį
ir žvelgiančio
Lediniu, pavargusiu
žvilgsniu...*

*O Viešpatie, meldžiu,
atimki baimę...
Tamsios nakties, kai rytas*

*vos už horizonto,
Šaltos žiemos,
vis menančios
vaikystės džiaugsmą,*

*Ir balto, juodo, ar geltono
veido naktyje...*

Daliai gerai sekasi baltosios eilės arba "blank verse". Štai trumpas pavyzdys iš eilėraščio "Diena tėviškėj":

*...Prūde kasas
sumerkę krūmai.
Maurai apmirusio vandens
paviršiuj.
Purienos pievoje už sodo.
Balsai pempikuų.
Tolumoj –
tingus vėjo malūnas.
Didi, neaprepiama
dangaus mėlynė.
Gale sodo, po rieušu,
apsamanojęs senas suolas.
Bitučių dūzgesys...*

Koks spalvingas paveikslas, lyg drobėje atkurtas.

Taip, rodos, ir jauti Lietuvos laukų kvėpėjimą... Už tokius eilėraščius reikia Dalią pasveikinti.

Šiam eilėraščių rinkiniui Dalia pasirinko pavadinimą "Einu namo". Prisimenant jau anksčiau minėtus Kieran Kay žodžius, poetai mus nuolat šaukia ir kviečia sugrįžti ten, iš kur atėjome ir kur einame. Taigi šiuo pavadinimu Dalia nusako viso savo gyvenimo kelio kryptį ir tikslą, tą kelią paženklindama žmogaus amžino gėrio ilgesiu ir keturiomis pagrindinėmis meilėmis. Su tokiais kelio ženklais paklysti negalima.

Šis pavadinimas tinka ir kiekvienam iš mūsų. Nes visi esame žemės piligrimai, keliaujantys į tuos pačius namus. Ir mes, tik gal labai savitai, taip pat ieškome ir dame savojo kelio ženklus.

Donius Remys

1944 metai

PAKLYDUSI JAUNYSTĖ

*Ko ieškai tu jaunų dienų keliuos,
Ko dar tikiesi praeities sapnuos?
Seniai alyvų kekės nužydėjo.
Seniai žiedai jų rudens pušuos.*

*Ar rasi prasmę, kai naktis ateis,
Kai žvaigždės suspindės aukštai?
Juk visa tai tu niekad nepasieksi,
Nors taip arti prie jų buvai.*

*Tavęs man šiandien visiškai negaila,
Nes tavo džiaugsmas sudėgė aistros ugny.
Išsekę tavo akys nieko nebesako
Ir jų gelmės nebėra jau tavy.*

*Ko ieškai dar jaunų dienų keliuos,
Ko dar tikiesi praeities sapnuos?
Girdėjau verkiant pasiklydusią jaunystę,
Betgi žiedai seniai jau rudens pušuos...*

Iš Doniaus Remio 1944-1950 metų laikotarpio lyrikos knygos – "Klajūno kelias".

GRAŽUS DONIAUS REMIO POEZIJOS DERLIUS

Man patiko "Dirvos" redaktoriaus J. Jasaičio rašinys – "Ponai ir ponios, skaitykite eilėraščius!" ("Dirva", 1997 m. Nr 35). Čia autorius labai vaizdžiai išsakė savo nuomonę apie eilėraščių kūrėjus ir bendrai apie pozityviai galvojančius žmones. "Eilėraščių net ir silpnokas, visada šimtą kartų gražesnis už talentingiausiai išguldytą skundą

apie kaimyną", – sakė jis. Tame rašinyje J. Jasaitis šiltai sutiko ir čekiečio Apolinaro Bagdono poeziją, kurią kai kurie mūsų "žinovai" yra linkę nurašyti į "nuostolius".

Šių nuoširdžių "Dirvos" redaktoriaus žodžių paskatintas, ryžtuosiu pristatyti kitą, labai produktyvų, bet dar nepripažintą poezijos kūrėją

Donių Remį, kuris iš Lietuvos neseniai atsiumtė net du naujus leidinius.

Tiems, kurie nepažįsta Doniaus Remio ir nėra susipažinę su jo kūryba, pateikiu bent trumpą apžvalgą. Jis, kaip ir A. Bagdonas – žemaitis, gimęs 1925 m. vasario 10 d. Mažeikiuose. Dar mokydamasis to miesto gimnazijoje, jis pradėjo rašyti eilėraščius.

MAFIJOZAI

Vladas Vijeikis

Jonas Bataitis, pergyvenęs socializmą ir komunizmą, atkuto, kai Lietuva pasuko į kapitalizmą. Nutarė panaudoti tą gyvenimo posūkį ir įkūrė batų krautuve. Ta kryptimi ji norom ar nenorom pasuko prigimti paveldėjimai. Jo tėvas buvo batsiuovys, o ir pati pavardė įtaigojo į batus. Taigi sukrapštęs savo kapitalą, pasiskolinęs iš giminių ir pažįstamų, įtraukęs investuotojus (gimines) iš Amerikos, atidarė batų krautuve. Taip sakant, savo gyvenimą pasuko kapitalizmo kryptimi.

Batų prekyba pasirodė gana gera, nes juk žmonės dabartiniiais laikais nori vaikščioti batuoti. Net ir buvę kolchozininkai. Tad prekyba vystėsi taip, kaip jai ir reikia vystytis.

Vieną gražią dieną krautuveje pasirodė pora gerai nuaugusių ir odiniais švarkais pasirėdusių vyrų, kurie visai nesidomėjo batais, bet savininkui pareiškė.

– Gerbiamasis kapitaliste, turi gražią krautuve, bet neturi apsaugos. Kaip tu taip neatsakingai gali gyventi? Mes tau parūpinsime apsaugą.

– Nuo ko?

– Nuo mūsų. Būsi saugus mūsų prieglobstyje. Patvirtindami šį mūsų susitarimą, mes perimame sportinių batų skyrių. Taigi, mokestis už apsaugą ir batų skyrius.

Jonas Bataitis susijaudino. Ką daryti? Gal kreiptis į policiją? Bet gal ir policija bendrauja su tais apsaugos vyrais?

Dabar labai panašiai vyksta tarptautinėje plotmėje. Maskva pasiūlė apsaugą. Nuo ko? Nuo jos. "Atiduokite Klaipėdą ir mes jus apsaugosime. Nuo savęs.

Rusai, kaip buvo Europos mafijozais, taip ir liko. Nesvarbu, ar po sovietine ar po carine vėliava. Jie vienaip mano, kitaip sako, o trečiaip daro. Jiems labai nepatinka, kad Lietuva šliejasi prie Vakarų. O užmiršta, kad caras

Petras Didysis verste vertė Rusiją imtis vakarietiškos kultūros.

Nemalonu gyventi tokioje kaimynystėje.

Mes niekada nepraleidžiame progos parodyti savo vaikams, o dabar – vaikaičiams, kokia Lietuvą buvo didelė. Ypatingai mėgiamas žemėlapis, parodantis Lietuvą Vytauto Didžiojo laikais: nuo Baltijos iki Juodosios jūros. Praktiškai visa Europa ir net Maskva. Anūkai gerbia senolius, tad neklausinėja, kaip čia įvyko, kad dabar Lietuva tokia maža, o tu, seneli, net Amerikoje atsidūrei. Geri anūkai.

O paklausti reikia. Kaip tai įvyko? Atsakymo reikia ieškoti mūsų mokslo praeityje. Du dalykai apsprendė lietuvių sumenkėjimą: pirma – praradimas savos religijos, antra – neturėjimas savo rašto.

Kaip istorijos šaltiniai byloja, lietuviai turėjo savo Dievą. Tai Perkūnas, kuris eiklių žirgų traukiamoje karietoje po dangų švaistėsi ir savo galią žaibais rodė. Tai buvo tikrai įtikinantis ir matomas Dievas. Tokio mums reikėjo ir reikia. Šventų ažuolų pavėsyje aukuruose ugnis degė. Vaidilutės kurstė. Moterims tai patiktų. Juk dabar moterų neleidžia prie altorių. Vaidilos su kanklėmis dainavo. Šių laikų kompozitoriai mielai naujų giesmių parašytų. Beje, nereikėtų brangiai kainuojančių bažnyčių statyti ir aukas rinkti. Girdžiu architektus ir dailininkus mormant, bet vieniems – geriau, kitiems – blogiau. Toks jau gyvenimas.

Bet blogiausias reikalas, kuris taip pakeitė žemėlapi nuo jūrų iki jūrų, buvo neturėjimas savo rašto. Jeigu lietuviai būtų turėję savo raides, tai pasaulis būtų pasukęs kitokia kryptimi. Būtų parašytas Šventasis raštas lietuvių kalba. Lietuvių tauta būtų paskelbta Dievo išrinktąja. Valstybė užimtų didžiulius Europos plotus. NATO ir Europos Sąjunga, jau nekalbant apie Rusiją (tokios net nebūtų), keliaklupsčiais prašytųsi priimama į Lietuvos imperiją.

Ir tai tik dėlto, kad neturėjome savo rašto. Tad suprantama, kad lietuviai labai stengiasi savo vaikus išleisti į mokslus. Jie žino, kad raštas – didelė galybė.

ŠVININĖS MINTYS

Užrašė Juozapas Dirvonėnas

"Jis ragino savo kalboje" (Ar jis gali raginti ne savo kalboje?)

"Naujai susirgo džiova daug gyventojų" (Ar galima ir senai susirgti?)

PREZIDENTINIS TUZINAS

Dr. Jonas Jasaitis

Ne pavardė kalta

(Tęsinys. Pradžia – 41 nr.)

Dr. K. Bobelis kartu su žmona Dalia išaugino ir į mokslus išleido penkis vaikus: du sūnus ir tris dukras. Dar vienas sūnus – Julius – miręs. Ši netektis buvo didžiulis smūgis visai šeimai.

Visuomenėje gana įvairiai vertinamas nutarimas surengti paskutinę VLIK'o sesiją ir K. Bobelio apsisprendimas, grįžus į Lietuvą, imtis aktyvios politinės veiklos. K. Bobelio priešininkų jokiais įrodymais įtikinti neįmanoma. Jie jų paprasčiausiai nesiklauso. Jiems nepaaiškinsi, jog šios garbingos organizacijos veikla buvo nutraukta tada, kai Lietuva buvo pripažinta "de facto" ir "de jure", kai ji tapo Jungtinių Tautų nare.

Vargu ar jie būtų apsisiraminę net tuo atveju, jei Dr. K. Bobelis būtų apsistojęs kokiame nors pagyvenusių žmonių pensionate. Daug kartų apie tai kalbėta. Tiesiog tokia daugelio organizacijų, veikiančių tiek iševijoje, tiek Lietuvoje tikrovė, kad dalykiški ir visiškai suprantami nuomonių skirtumai neretai perauga į asmeninį nepriekaištumą ir antipatiją. Gal būt kada nors bešališkai istorikai negincijamai įrodys, kad tuose kivirčiuose buvo daug piktos valios ir užmaskuoto kenkimo. Daugybė faktų liudija,

kad ryškiai rodomas asmeninis nepalankumas ir pavydo stiprinamas noras igelti organizacijos vadovui, iš tikrųjų gana dažnai slėpė svetimųjų užsakytą ardomąją veiklą. Asmeninių nesutarimų kursymas, intrigų voratinklio pyrimas – gerai išbandytas specialiųjų tarnybų veiklos būdas. Paskutinieji įvykiai Lietuvoje tai vėl patvirtino. Deja, reikiamų išvadų vis nėra.

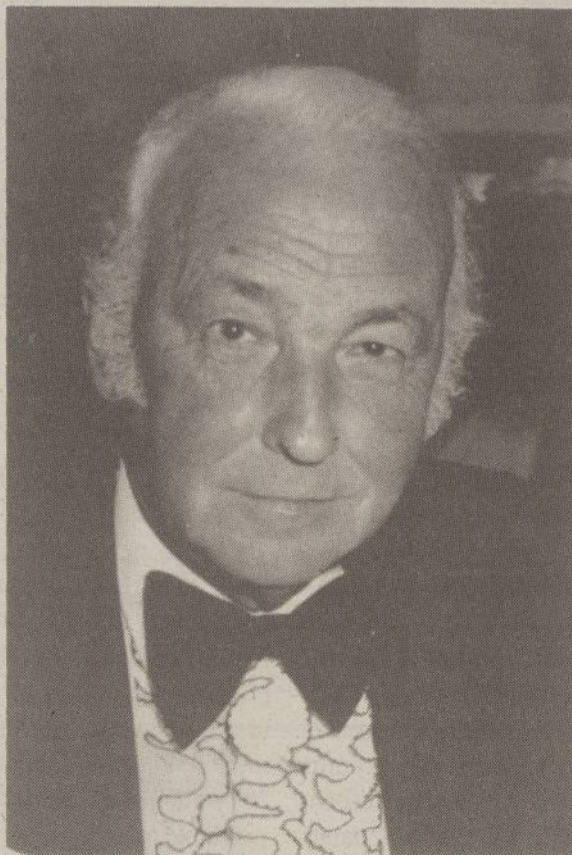
Iš tikrųjų daktaro Kazio Bobelio apsisprendimas yra labai ryškus bandymas įgyvendinti tą principą, kurį per visą Lietuvos okupaciją skelbė iševijos organizacijos. Jis tiesiog pasielgė kaip pilnateisis Lietuvos pilietis, apsisprendęs jos labai panaudoti visą savo profesinę ir politinę patirtį. Ir jei koks dažnas Čikagos "saliūnų" lankytojas, iš esmės nieko gyvenime nepasiekęs, ima samprotauti, esą K. Bobelis tai daro tik dėl garbės, tai tokiam šnekoriui reikėtų prisiminti, kad darbu pelnyta garbė yra vienas iš svarbiausių doro gyvenimo tikslų.

Atvykęs į Lietuvą, Dr. K. Bobelis kreipėsi net į kelias, save patriotinėmis vadinančias Lietuvos organizacijas. Tik kokį atsakymą jis gavo? Pasirodo, kad vietoje bendram darbui ištiestos rankos teko sutikti įtarumą, atvirą ignoravimą arba pasiūlymą tapti tyliu ketvirtaeilės svarbos pavaldiniu. Atseit,

"savų" turime pakankamai. Kai K. Bobelis įrodė, kad jo patirtis – verta daugiau, jis buvo apšauktas vos ne ekskomunistų bendradarbiu. Tegutiek šūkautojai pateikia bent vieną faktą, kuris parodytų, kad K. Bobelio veikla pakenkė Lietuvai. Tačiau tokių faktų nėra vienas iš jų nesurado, nors ir labai norėjo surasti. Išsigalvojimai dėl krikščionių demokratų skaldymo arba dėl labai grubiai išprovokuoto konflikto, susijusio su knygiukšte "Užkulisiai", seniai demaskuoti. O besivadovaujantiems agentūros VPS ("Viena ponija sakė") pranešimais, geriau vertėtų pasidomėti šio talentingo chirurgo žmonėms suteikta profesine pagalba Lietuvoje.

Kiekvieno valia aiškintis, ar Dr. K. Bobelis tinka būti Lietuvos Prezidentu. Tą valią geriausiai galima išreikšti balsuojant. Tačiau niekuo negalima pateisinti vaikėžiško pravardžiavimo, be perstojo vartojamo subulvarėjusioje spaudoje arba jo rinkimų štabo apiplėšimo. Tokios pat, atsiprašant, vertės, yra ir pavyduokliški siūlymai atsisakyti to, į ką daktaras įgijo teisę, daugiau kaip 40 savo gyvenimo metų dirbęs Amerikoje. Pasiiek tai, ką jis pasiekė, ir tu turėsi. Tam, kad skaičiuotum, kas yra svetimijoje piniginėje, daug proteolio nereikia.

GRAŽUS DONIAUS REMIO POEZIJOS DERLIUS

(Atkelta iš 8 psl.)

Donius Remis

(jame telpa jo jaunystės – 1944-1950 metų laikotarpio lyrika) ir stambi – 214 puslapių turinti rinktinė "Pažinimo gėlės", Ši knyga, išleista Martyno Mažvydo "Katekizmo" sukakties metais, yra

tikrai vertingas ir akiai mielas leidinys, gražiai išleistas, ištas kietais viršeliais. Pirmuosius keturius leidinius išleido "Vinika" Vilniuje, o paskutinius – Kauno leidykla "Aušra". Visų jo knygų re-

daktorė – B. Liniauskienė.

D. Remio poezija pasižymi nuoširdumu, paprasta kalba, klasikine eilavimu forma. Lietuvoje jis randa nemažai savo kūrybos gerbėjų. D. Remys daug važinėja po Lietuvą ir išvykose skaito savo kūrybą. Vien per pirmąjį šių metų pusmetį jis jau apie 20 kartų susitiko su skaitytojais įvairiose Lietuvos vietovėse. Jis dalyvavo trijuose šių metų "Poezijos pavasario" renginiuose – Šiauliuose, Sedoje ir Mažeikiuose, savo kūrybos posmus skaitė Marijampolės bibliotekoje ir technikos mokykloje. Kartais jis vienas arba su draugais iš Kaimo rašytojų sąjungos pasirodo ligoninėse ar senelių prieglaudose, pajūrinamas šių nelaimingų žmonių vienetą.

Septintoji D. Remio poezijos knyga pasirodys 1988-aisiais. Tačiau poetas dar nežada padėti savo plunksnos. Atrodo, kad iš Palangos sulauksime dar ne vienos naujos jo poezijos knygos

MARTYNAS MAŽVYDAS KELIAUJA PER PASAULĮ

(Atkelta iš 1 psl.)

"Nėra politinio sprendimo." Jie bijo Martyno Mažvydo. Bijo, kad kada nors pasauliui paašškės, kaip barbariškai jie nuniokojo šį kraštą, kiek gyventojų išžudė, kiek kultūros paminklų sugriovė. Net istorinius vietovardžius sudarkė.

Jonas Jasaitis

... ir Los Angeles

Lapkričio 2 d. pirmoji spausdinta lietuviška knyga paminėta Ramiojo vandens pakrantėje. Minėjimui vadovavo rašytojas Algirdas Gustaitis. Generalinis Garbės konsulas Vytautas Čekanauskas

kas kalbėjo apie pagarbą lietuvių kalbai, apie gražų tokios pagarbos pavyzdį, kurį parodė Martynas Mažvydas. Šią temą pratęsė ir poetas Bernardas Brazdžionis, paskaitęs pirmajai knygai ir jos autoriui skirtas savo eiles.

M.Mažvydo bibliotekos Lituaništinio skyriaus vedėja Silvija Vėlavičienė kreipėsi į susirinkusius, prašydama atsiųsti į biblioteką bent po vieną egzempliorių išėivijoje išleistų knygų. Lankantis lietuvių telkiniuose ne kartą teko pamatyti knygas, kurios nežinomos Lietuvoje.

Prof. Domas Kaunas pateikė daug mokslinių faktų ne tik apie M.Mažvydą ir jo raštus, bet ir apie lietuvių kaimynus senaisiais laikais. Susirinkusieji į minėjimą liko patenkinti. Jus sudomino ir kilnojamoji paroda, skirta pirmosios knygos 450-mečiui. Dėmesį patraukė meniški knygų ženklai – *ex libris*, išleisti įvairiose pasaulio šalyse ir skirti šiai datai. Giesmes, kurių žodžius ir melodiją prieš puspenkto šimtmečio užrašė M. Mažvydas, pagiedojo Viktoras Ralys ir Stasė Pautienienė.

Algirdas Gustaitis

Pirmosios lietuviškos knygos minėjimo dalyviai Los Angeles šv. Kazimiero parapijos salėje. Pirmoje eilėje (iš kairės): LR Gen. Garbės konsulas V. Čekanauskas, V. Martinitis su žmona, M. Mažvydo bibliotekos Lituaništinio skyriaus vedėja S. Vėlavičienė, poetas Bernardas Brazdžionis, rašytoja Alė Rūta, architektas Edmundas Arbas, rašytojas Algirdas Gustaitis

Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokiniai klausosi pasakojimo apie M. Mažvydą

V. Bacevičiaus nuotr.

ŽINIOS IŠ BALTIMORĖS

Jonas Kardokas

1. Vaizdajuostė apie lietuvius

"US Information Agency" atstovė per Lietuvį namus susisiekė su ponija Ele Okiene ir sutarė susitikti. Ši agentūra turi pagaminti vaizdajuostes ir jų aprašymus tema "Langas į Ameriką". Šio sumanymo tikslas – papasakoti, kaip įvairių tautų atstovai čia atsirado ir išsikūrė, koks jų indėlis į Amerikos gyvenimą. Šios juostos bus naudojamos kituose kraštuose, supažindinant su Amerikos gyvenimu.

Sutartos dienos popietę agentūros atstovė prisistatė

su dviem technikai-filmuotojais ir daugybe įvairios aparatūros. Pirmiausia ji aplankė seniausią Amerikos lietuvių biblioteką, kuri net ir sunkiomis sąlygomis stengiasi patarnauti Baltimorės visuomenei, skolindama skaitymui lietuvių ir kitų tautų autorių lietuviškas knygas. Jos patalpos Lietuvių namuose yra gana mažos ir nėra galimybių jas praplėsti, kad galėtų sutalpinti daugiau knygų. Biblioteka, vietos žmonių vadinama knygynu, atidaryta 1908 metais. Jai vadovauja ir skaitytojus aptarnauja Genė Auštrienė ir Marytė Patlabai-

tė. Marytė ir supažindino su knygynu ir jo veikla.

Po to persikėlėme į Lietuvį namų trečiąją aukštą, į Baltimorės lietuvių muziejų. Agentūros atstovai filmavo įvairius muziejaus eksponatus ir susipažino su jų reikšme lietuviams. Čia jie pamatė "Kryžių kalną" (nors ir labai mažame mastelyje) ir išgirdo apie tikrąjį Kryžių kalną, esantį Lietuvoje, apie jo reikšmę lietuvių tautai ir jos moralei, ypatingai okupacijos metais.

Svečiams gilų išpūdį paliko Lietuvos pajūrio auksas – gintaras bei iš jo pagaminti dirbiniai ir papuošalai. Čia ir

M. Mažvydo bibliotekos Lituaništinio skyriaus vedėja Silvija Vėlavičienė

V. Bacevičiaus nuotr.

I. Gedris (Giedraitienė), prof. D. Kaunas ir V. Valaitienė prie Dievo Motinos parapijos knygynėlio

V. Bacevičiaus nuotr.

Dionyzo Poškos Baublių atvaizdas, "Lituaniškos I" modelis, merginos kambarys su lova ir keturiomis pagalvėmis, kraičio skrynia, verpimo rateliu ir audimo staklėmis. Svečiai, atrodo, norėjo matyti daugiau eksponatų, atvežtų iš senosios tėvynės 19-ojo šimtmečio pabaigoje ir 20-ojo pradžioje.

Ponia E. Okienė atsakė į tokius agentūros atstovų klausimus:

1. Kodėl lietuviai atvyko į Baltimorę?
2. Kur jie dirbo Baltimorėje?
3. Kokie buvo jų pirmieji išpūdžiai?
4. Kaip lietuviai prisidėjo prie Baltimorės gyvenimo?
5. Ką lietuviai davė šiam kraštui?
6. Kodėl taip svarbu išlaikyti lietuvių kalbą ir lietuviškas tradicijas?
7. Kodėl nenorite ištirpti Amerikos masėje?
8. Kaip jūs galite mylėti dvi tėvynes?

9. Kuo jūs skiriatės nuo kitų tautybių?

10. Kas, kada ir kaip pastatė Lietuvį namus ir kokią svarbą jie turi lietuvių gyvenime?

Po šio pasikalbėjimo nusileidome su visa aparatūra į Lietuvį namų svečių kambarį, kur Jonas Lekavičius su keturiais muzikantais grojo įvairių tautinių šokių muziką ir lietuviškų dainų melodijas. Filmuotojams šis pasirodymas, atrodo, padarė labai gerą išpūdį. Jie ilgokai filmavo visą orkestrą ir atskirus muzikantus, taip pat valgytojus ir baro rėmėjus. Jie taip pat išbandė lietuvišką kugelį, mūsų pačių gamintas dešras, lietuvišką Utenos alų ir Baltimorės gamybos krupniką. Svečiai išvyko iš Lietuvį namų, patenkinti priėmimu ir pagalba, vykdant jiems skirtą uždavinį.

(Tęsinys – kitame numeryje)

RENGINIŲ KALENDORIUS

- GRUODŽIO 6 d. 9 v. r. - 5 v.p.p. – Adventinis susikaupimas – rekolekcijos. Jas praveda kun. E. Putrimas Dievo Motinos parapijoje
- GRUODŽIO 20 ir 21 d. – šv. Jurgio parapijos kalėdinių kepinių pardavimas
- GRUODŽIO 24 d. 9:30 v.v. – Bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje
- GRUODŽIO 31 d. – Naujųjų Metų sutikimas Lietuvių namuose. Rengia Lietuvių namai, buvę ansambliciai ir "Gija".

1998 metai

- SAUSIO 17 d. – loterija, skirta Lietuvių namų remontui. Pradžią – 6:30 vakaro. Pietūs, muziką, šokiai, nemo-kamas baras
- VASARIO 28 d., "Žaibo diena-1998" – Metinis LSK "Žaibo" renginys Lietuvių namuose
- KOVO 28 ir 29 d. – Šiaurės Amerikos lietuvių senjorų (vyresnių kaip 35 m.) krepi-

nio turnyras Dievo Motinos parapijos salėje ir Boromeo seminarijoje

- Balandžio 5 d. – Kaziuko mugė. Rengia Cleveland'o skautija

Gerardas Juškėnas

Šiemet, lapkričio 9 d. įvyko Ohio lietuvių gydytojų draugijos metinis susirinkimas. Šventė pradėta Mišiomis Cleveland, OH Dievo Motinos bažnyčioje. Suvažiavimo dalyviai pasimeldė už mirusius OLGDr-jos narius. Vidurdienį Lietuvių namuose sušauktam draugijos susirin-

**A. † A.
DR. RIMUI VIENUŽIUI**

mirus, jo žmoną JANINĄ, jos šeimą, gimines ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia jaunystės draugės

Birutė, Janina ir Vanda

Autorių dėmesiu!
Prityrę bei pačias geriausias rekomendacijas turintys redaktoriai parengs Jūsų pateiktos knygos rankraštį spaudai – suredaguos, surinks kompiuteriu, suras tinkamą spaustuovę.
Jums reikia išversti iš anglų kalbos į lietuvių arba atvirkščiai. Nedvejokite: mes tai padarysime greitai ir kokybiškai. Kreipkitės tel. 718-348-4709

**OHIO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ
DRAUGIJOS ŠVENTĖ:
ĮTEIKTA KULTŪROS PREMIJA**

1997 metų Kultūros premijos laureatai – Kęstutis ir Ingrida Civinskai G. Juškėno nuotr.

kimui pirmininkavo dr. Juozas Šonta, sekretoriavo dr. Nelė Juškėnienė. Draugijos sekretorius dr. Dainius Degėsys perskaitė pranešimą apie jos veiklą per praėjusius metus. Valdyba surengė 4 posėdžius ir vasaros gegužinę dr. Algimanto ir Romos Čepulių sodyboje, Willoughby Hills, OH. 41-ją metinę kultūrinę premiją balsų dauguma laimėjo Kęstutis ir Ingrida Civinskai. Jiedu daugelį metų darbuojasi Cleveland šv. Kazimiero lietuviškojoje mokykloje, talkininkauja jaunimo stovykloms.

Metiniame susirinkime dalyvavo 4 svečiai – gydytojai iš Lietuvos. Dr. V. Gryšas, neurochirurgas, dalyvaujantis "Vilties partnerystės" programoje, papasakojo apie Klaipėdos ligoninę, kurioje yra apie 1000 lovų. Sveikatos draudimo sistema turi nemažą rūpesčių, o ligoninės išlaidos – sunkus. Ši ligoninė palaiko ryšius su CWRU universiteto ligonine Cleveland. Į ją labai sudėtingai operacijai buvo atgabentas jaunuolis iš Klaipėdos – Tomas Auryla.

Dr. Jolanta Valavičienė, neurologė, dirba insultų (stro-

ke) programoje. Dr. G. Sabataitis papasakojo apie pastangas įkurti Klaipėdoje Veido chirurgijos centrą. Nuo gegužės 29 d. šis centras pradėjo darbą. Jame yra 10 lovų, chirurginiai reikmenys ir anestezijos įrenginiai. Dr. G. Sabataičio planas ateičiai – sutelkti pusę milijono dolerių ir įkurti intensyvios pagalbos centrą Lietuvoje. Ateinančiais metais į Lietuvą keliaus keliolika gydytojų iš Cleveland klinikų.

Metinis susirinkimas į draugijos valdybą perrinko tuos pačius narius: dr. Juozą Šontą, dr. Algį Skrinską, dr. Dainių Degėsi, dr. Vytautą

Maurutį ir dr. Vitoldą Gruzdį. Po posėdžio Lietuvių namų 2-jo aukšto menėje buvo vaišės, kuriose dalyvavo draugijos narių šeimos ir svečiai. Dr. D. Degėsys pristatė 1997 m. OLGDr-jos kultūrinės premijos laureatus Kęstutį ir Ingridą Civinskus. Valdybos narys, dr. V. Gruzdis perskaitė premijos skyrimo aktą, o išdininkas, dr. V. Maurutis įteikė p.p. Civinskams \$1,000 premijos čekį. Trumpu žodžiu už šį apdovanojimą padėkojo K. Civinskas. Po vaišių dr. Alg. Čepulis TV ekrane parodė vaizdą juostą iš Lietuvos.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

**EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE**

passports • visas • prepaid tickets
**SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS**

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

ATLANTA IMPORT EXPORT

JŪSŲ PASLAUGOMS CLEVELAND'E MŪSŲ ATSTOVAS:

LITMA IMPORT EXPORT
639 EAST 185 STREET
CLEVELAND OH 44119
216-481-0011

**SIUNČIAME SIUNTINIUS LAIVU
LABAI SKUBIEMS SIUNTINIAMS - ORO CARGO
AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO SIUNTINIAI**

**JŪSŲ SIUNTINIUS PRISTATYSIME Į NAMUS
BET KURIOJE LIETUVOS, LATVIJOS, ESTIJOS,
BALTARUSIJOS VIETOJE, O TAIP PAT MASKVOJE,
PATERBURGE IR KALININGRADO SR.**

ATLANTA IMPORT EXPORT
(312) 434-2121 arba (800) 775-7363

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

Rita Staškutė-Žvirblienė

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

LIETUVA – 1997

Skrydžiai į Vilnių dar vis geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas
Bendradarbiaujame su Lietuvos Avialinijomis

DIRVA

"SAULĖS" ANSAMBLIO VIEŠNAGĖ

Šiaulių universiteto studentų ansamblis "Saulė" ne tik užbūrė žiūrovus savo pasirodymais Kento valstybiniame universitete ir Klyvlende (Cleveland, OH), bet ir įvykdė gražią kultūrinę misiją.

Kento universitete ansambliečiai susipažino su liuanistinių studijų programa, lietuviškų knygų ir archyvų rinkiniais, esančiais universiteto bibliotekoje. Jie sužinojo apie Lituanistinių stipendijų fondą, kuris iš 100 tūkst. dolerių palūkanų skiria stipendijas lietuvių kilmės studentams bei dėstytojams, tęsiantiems studijas šiame universitete.

Universiteto Etninių stu-

Dr. Viktoras Stankus

dijų direktorius, Dr. Herbert Hochhauser džiaugėsi, kad užmezgė akademinis ryšius su Šiaulių ansambliečiais, šio universiteto Pedagogikos fakulteto dekanu, prof. dr. Stasiu Tumėnu, prorektoriumi Donatu Jurgaičiu, Šiaulių miesto kultūros skyriaus vedėju Hubertu Smilgiu ir ansamblio meno vadovu Dariumi Dakniu.

Ansambliečiai aplankė žymesnes Klyvlendo kultūrinės vietoves. Jų ekskursiją autobusu organizavo E. Čapas. Apžiūrėjome Amerikos prezidento Garfield mauzoliejų, Taikos paminklą, esantį miesto centre, kuriame įrašytos ir lietuvių kilmės karių,

žuvusių II Pasaulinio karo metu, pavidės. Aplankėme Settlers Landing prie Cuyahoga – upės vingį, kur 1796 metais buvo įsteigtas mūsų miesto įsteigimo metinių proga buvo įtaisytos keraminės lentelės, parodančios įvairių tautybių įnašą. Lietuvių bendruomenės lentelės atvaizdavo mūsų istoriją: papijas, prezidentą A. Smetoną, radijo programas, "Dirvos" laikraštį. Ansambliečiai pamatė ir kitų gražių bei reikšmingų vietovių.

"Saulės" ansamblio nariai dėkingi Klyvlendo lietuviams už jų priėmimą, 4 naktų nakvynę, gausų atvykimą į koncertą.

Grupė "Saulės" ansambliečių prie Taikos paminklo Cleveland, OH centre. Pirmasis iš kairės – meno vadovas Darius Daknys

"Saulės" ansamblio nariai Amerikos prezidento Garfield mauzoliejiaus terasoje
Dr. V. Stankaus nuotr.

MŪSŲ SVEČIAI

Redaktoriai – Danutė Bindokienė ir Jonas Jasaitis –
prie renkamų naujo "Dirvos" numerio puslapių
Dr. V. Stankaus nuotr.

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts, Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm

Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200 th St.

Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

"DIRVA"
naujiems
skaitytojams –
\$25 metams!

TAUPA

Lithuanian Credit Union
Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

Paskolos namų remontui nuo 7%
Dėl smulkesnės informacijos skambinkit TAUPAI
Prieš perkant naują mašiną – pasiteiraukite TAUPOJE
Naujom mašinom – nuo 7.0% Naudotom mašinom – nuo 8.5%

DARBO VALANDOS: antradieni, trečiadieni
ir ketvirtadieni ----- 9:00v.r. - 4:00p.p.
penktadieni ----- 9:00v.r. - 6:00p.p.
šeštadieni ----- 9:00v.r. - 12:00p.p.
sekmadieni parapijoje ----- 11:00v.r. - 12:00p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000